

a "őretől"

helyőrség

IRODALMI-KULTURÁLIS LAP

" mennyi idő és milyen

hosszú a halál

Istenem

és milyen fehér

mint a betegség "

2021. május (2.) • IV. évfolyam, 6. (36.) szám

• megjelenik négyhetente

2

A muzsgyé leszoktat a pálinkáról

3

Lackfi János és az Isten

4

Miért sztepptáncol Váta Lóránd?

6

Az Ineffable új dzsesszalbumáról

A Brassói Lapok, Háromszék, Krónika, Nyugati Jelen, Székely Hírmondó és Székelyhon melléklete

örökvers

Bogdán László

Éjszakák

2. A sivatag

Kóvályogva belső tájakon,
a sivatag kísért,
a homokszemcsék zenéje,
káprázat, délibábok.
Valahol létezik ösvény,
karavánutak maradványa,
dűnék között kanyarog,
soha nem lelheted meg.
Oázisokról képzelegve,
fények vernek, fényostorok.
Keresed az ösvényt, motyogsz,
léted értelmét ragozod.
Kastélytoronyokat is látsz,
de léteznek-e valójában
falak, lőrések, balusztrádok?
A nap játéka bűvölnének?
Légvárak csupán, délibábok?
Hogyan juthatnál tovább?
Ciszternákat is látsz, de a
víznek sehol nincs nyoma.
A víz innen már elszivárgott,
rég elnyelte a homoktenger.
Karavánok sem járnak erre,
telítve a táj félelemmel.
Buckák között néhány sakál
viczorog. Villog a szemük.
Tudják, nem bírod sokáig.
A földre roskadsz. Feladod.
Egyre közelebb merészkednek,
vigyorogva bekerítnek.
Lenne-e kedved védekezni,
régén eldobtad botod?
A sivatagból ki nem juthatsz,
foglyul ejtett már démonod.
Egy látomás zárul köréd,
tested látod dűnék között,
becserkésznek a kis sakálok.
A többit elképzelheted.
Végül eltakar a homok.



Csendélet gyümölcscsel

látószög

Péter Beáta

CSODASZEREK

Azt írja egyik ismerősöm Facebook-üzenetben, hogy ha az általa ajánlott csodaszert kezdem használni, megváltozik az életem. Egy másik azt, ha az általa forgalmazott csodacseppet kezdem használni, magamra sem fogok ismerni, úgy megfiatalodom. Egy harmadik pedig azzal biztat, ha kiprobálom a kiolvashatatlan nevű életmódguru harmincnapos életmódváltó programját, csak jó dolgok fognak velem történni ezentúl, csudamód boldog leszek feszt. Sőt, ha még további ismerősöknek is ajánlom, pontosabban,

ha más is beavatok és megosztom velem az egyelőre kevesek számára elérhető, nagyszerű lehetőséget, még boldogabb leszek, mert pénzt is kereshetek vele.

A másik kedvencem a „mindenre gyógyír” kence. Aztán még vannak, akik a különböző gyökerektől kezdve – a világ másik részéről idehajóztatott gyümölcsök magjából préselt cseppeken át – a hurukuru bokor friss hajtásának kivonatára esküsznek, és kínálják azt csillagászati áron. Persze megéri befektetni, hisz megváltozik az életünk tőle, ugyebár.

Ezek szerint tehát eddig nem is tudtam, hogyan kell élni, tudják, úgy igazán, egyáltalán hogyan is élhettem túl ilyen tudatlanságban az eddigi éveimet. Hogyan lehetek boldog pillanataim anélkül, hogy mantráztam volna reggelenként, jól vagyok, jól vagyok, szép vagyok, szép vagyok, mindenki szeret, mindenki szeret, miközben körkörösén dörzsöltem a kézfejemre valamelyik méregdrága szert, hogy utána kötelező módon egy külön erre a célra létrehozott online csoportban közzétett motivációs idézeteket olvassak?

Lehet, komolyan fontolóra kellene vegyem, és elszánhatnám végre magam valamelyik „megváltozik az életed” használatára.

De valamiért csak a Törlés gombot nyomom meg.

Mert végignézek a családomon, eszembe jutnak a barátaim, azok az ismerősök, akik nem ajánlgatnak csodaszereket, nem akarnak megváltani, nem azért keresnek meg, hogy valamit rám sózzanak, csak beszélgetünk egyet, úgy régimódiasan, meghallgatjuk egymást, és nagyokat kacagunk. Vagy fellapozok egy könyvet, zenét hallgatok, előadást nézek, teszem a dolgom, és azt, amit szeretek. Mert ezektől fiatalodik a lélek, és még ha adódnak is nehézségek: ilyenkor úgy érzem, helyén van a világ. Ajánlanám mindenkinek, de ki ki döntse el maga, hogy milyen csodára vágyik.

Szedes H. Réka

Laca királyfi

Laca bizony fondorlatos,
minden körben ő a soros,

rakosgatja a szavakat,
aztán könnyű sikert arat.

Lehetne ő is hadvezér,
a keze sok helyre élér.

Laca úrfi bizony okos,
számlája meg nem offsoros;

hazafi ő és hadvezér,
a keze bárhova élér.

Eszes ember ez a Laca,
amit csinál, az is fasza.

Hogyan teszi, hogyan játszik?
Sokak szerint ez nem számít;
Laca mindenkit elámít.

Ha játszani kezd a Laca,
igen súlyos lesz a szava,
de máskor meg könnyű, mézes,
nem mondom, hogy nem veszélyes.

Laca okos, Laca ravasz,
ujjbegyénél ott a ravasz.

Megyek is én, Laca játsszon,
mert a végén még ráfázom.

A falu macskája

A zsindegyről lecsorog a napkonyak,
hajszálnyiak mifelénk a vén falak.
A párkányok között macskaszőr,
ha ételbe hullik, nem pöröl
senki sem,
senki sem.

Girhes úton csak egy macska kóborol,
ott van mindig, de ha néznéd, nincs sehol.
Mindenhonnét elvisz valamit;
minálunk itt annyit tud, amit
senki más,
senki más.

Görnyedve járt a macska a mai nap,
az utolsó ház az este kimaradt.
A kis fáradt test az útra dőlt,
karma kopott, csontja meggyötört.
Senki sem,
senki sem
zavarta.

Fekete föld, fekete föld
zöld szemére,
árnya onnan a falakat
el ne érje.
Telik idő, bomlik a hús;
éjfékete,
kiszalad az árny belőle;
lelke vele.

Megpihennek az árnyak a vén falon,
árnyékra árny; összegyűlik egy halom.
Minden tettnek az árnyéka egybegyűl;
beszivárog, hogy emésszen legbelül.

A szavak lényegéről

Itt járt tegnap egy öregúr,
nem volt régi, de nem is új.
Szavalt szót és mesélt mesét,
ingatta nagy busa fejét.
Elregélte az életét,
hogy ő mennyi mindent megélt.
Felmászott ő hegytetőre,
völgy-mezőre, hetyke nőre.
Ő mindig csak adott, adott:
„Tiszta arany ez a marok!”
Igazi nagy cseriti men,
– Nem tehetted. – Pedig igen.
Amit mondott, az mind igaz,
bár nekem nem, de neki az.

Részeim

Az egyik hobbi a bérálás lehet:
ami nem létezik, azt vele megleled.
A másik meg parádézik önző módon, lobbistán,
de ha egyikük sem indul meg, az bizony jobb is tán.
Mert ha egyikünk sem indul meg, az nekünk talán jó,
de egyrészem és egyrészed kétségtelen találó.



Csendélet almával és borral

Elvégre nem állatok vagyunk mi

Átverjük magunkat mi, én mondom magamnak,
sosem tudok dönteni, menjek vagy maradjak.
Hekkelésmentes limbikus rendszer;
egyszer az, aztán mégiscsak ez kell.
Pár perc az egész, aztán illan is tova,
mennék én tovább, de változik a hova.

Szép ez a milió, no meg csodás a dogma,
mindig az egyén miatt esik szét a horda,
és áldás nekünk ez a neocortex,
néha mégis annyira xenomorf ez.

Bár elvileg mégsem vagyunk mi állatok,
én nem lóditok és soha sem állatok,
aztán én tudom, hogy ők meddig álltak ott.
De elvégre mégsem vagyunk mi állatok.

MIRE JÓ A MUZSGYÉ?

Egyre több ismerősöm válik megközelíthetetlené a fokhagymaszag miatt. Azt mondják, évezredek, bevált recept a vírusok ellen. De van még egy hatása a fokhagymának, amiről csak a legokosabb székely asszonyok tudnak: leszoktatja a férjeket az italozásról.

Ezen világrengető felfedezés pedig a következőképpen történt. Marcsi már régóta mondogatta a férjének, hogy „vagy a pálinka, vagy én!”, ám a férje e két, igencsak jó dolog közül sohasem tudott választani. Az asszonynak végül a faluvégi

vénasszony azt mondta, hogy a fokhagyma mindenre es jó, például az iszákosságra, próbálja csak ki. Az okos fehérség pedig így tervezett:

– Az emberem mindenből az erőt szereti: pálinkából is, és fokhagymából is. Az előbbi legalább ötven fokon, az utóbbi úgy, hogy sírjon tőle. Igen ám, de a kínai fokhagymából hiába rakok két fejet a muzsgyéba, férjemnek meg sem kottyán. Erősebb fokhagyma kell!

Ez még a vírus előtt, az antivilágban történt, s a gondolatot tett követte. Beszerzett

mindenféle fokhagymamagot, s kertecskéjében nevelgette. De nem történt semmi különös: a férj csak ette a különféle fajtákat, még az orra sem cseppent meg. Hát egyszer csak az egyik francia fajta elfogyasztásánál az asszony látja, hogy a férje elveresedik, s fújtat nagyokat. Majd potyognak a könnyei, és elégedetten ezt mondja: „Na, ez igen!” – és sírva megeszik még vagy négy-öt cikket, mert többet nem bír lenyelni.

Bizony a férjet annyira földhöz vágta az a francia fokhagymácska, hogy utána egy ideig nem is

nyúlt a pálinkához. Aztán lassacskán a pálinkáról is leszokott, mert milyen dolog lenne beismerni azt, hogy egy kicsi nyüvény erősebb, mint a székely ember. Már csak ezért is tovább ette a fokhagymát, ha beledöglük is. Ám nem döglött bele, mert inni már nem volt ereje.

Aztán jött ez a világvjárvány, és elkezdődött a faluban a vita arról, hogy a pálinka öli-e jobban a vírust, vagy a pálinka. A férfiak minden reggel, délben és este poharat ürítettek, hogy vírustalanítsanak, de egyszer csak kiderült, hogy az egyik alapem-

ber elkapta a vírust és belehalt.

Onnantól Marcsi vette át a falu irányítását. Kitanította az asszonyokat, hogy minden étkezéshez nagy adag muzsgyét adjanak ebből az új fajtából. Azóta olyan bűdös és egészséges lett a falu férfinépe, vagy bűdösül egészséges, hogy nemhogy az emberek, de a vírus sem tudta megközelíteni őket. Emellett lassan, de biztosan leszoktak a pálinkáról.

A tanulság ebből az, hogy az okos asszony férjének muzsgyét ad, ami távol tartja tőle az ivócimborákat is, a pálinkát is, a vírusokat is, és a magányos nőket is.

„HALÁNTÉKOD GRÁNÁTALMAGEREZD”

Varga Melinda

– Lackfi János istenes versei –

Az Istennel folytatott párbeszédünk leginkább a szerelemhez hasonlítható, benne akarunk maradni az ölelésben, arra vágyunk, hogy tartós örömmé váljon, és ne pillanatnyi fellángolás-ként éljük meg. Az Úristen nem a felhők között üldögélő szakállas öregúr pálcával a kezében, aki alig várja, hogy végre lecsapjon ránk, apróbb mulasztáson vagy égbekiáltó bűnön kapjon rajta, hanem egy önzetlenül szerető társ, aki segít kikecmeregni a bajból. Lackfi János *#Jóéjtpuszi* című kötete nehéz témához nyúl, a Fennvalót próbálja a mindennapi emberrel megértetni.

Az istenes vers ingoványos terep, könnyen átcsúszhat a költő klisébe, pátoszba, és beleeshet abba a csapdába, hogy a rajongáson túl nem sok újat tud mondani az Úrral való viszonyunkról. A hit, az Isten, az élet és halál ket-tőse, a túlvilág és evilág viszonya olyan, mint a szerelem, mindent megírtak már róla, mégis az antikvitás óta ez a két téma foglalkoztatja leginkább a költőket és az olvasókat. Lackfi János bizonyára nem véletlenül használja a kötet több versében is a szerelmet mint párhuzamot a hitünk gyakorlásával kapcsolatosan.

Jó példa erre az *Őzön* című vers kiragadott része:

„Ne tessék túlzásba vinni az Énekek éneke olvasását, és főként nem ildomos úgy értelmezni, mintha Isten szerelmes lenne belénk, virágözönt szórna a lábunk elé, olajjal kenné homlokunkat, és nem férne a bőrébe. Hová vezetne, ha minden bugrissal közölnénk, hogy az Úr kiválasztotta, szenvedélyesen kívánja őt, és bármi bolondságra képes, csak hogy együtt lehessen velem?”

A nemrég Babérkoszorú-díjjal kitüntetett költő – akinek mellesleg erdélyi felmenője is van, és tájainkon gyakran megfordul köteteivel, felolvasóestjeivel – rendhagyó módon közelíti meg a témát. A kötet címe egy hashtaget is tartalmaz, ami arra utal, hogy a versek a fiatalokat, a közösségi médiát kommunikálásra és gyakran öngizelésre használó nemzedéket is meg kívánják szólítani. (Lásd például a *Nemzedék* vagy a *Hullámlov* című verset.)

A szerző nem avittas, nehézkesen érthető, fennkölt nyelvet használ, hanem a köznapi beszédhez közel álló kifejezéseket, sőt gyakran tolvajnyelvi szlenget is, olyan beszédhelyzeteket teremt, amelyekben otthon érezzük magunkat. A versek ritmusa pörgős, dinamikus, szenvedélyes, erőt sugalló; sodor magával, fülünkbe mászik; szinte érezzük, ahogy tarkónkon dobol a ritmus.



Fotó: Molnár Mihály

Akire mindig számíthatunk

A három ciklusra tagolt, csaknem kétszáz lapnyi verseskötet arra vezeti rá a hívő és nem hívő olvasót egyaránt, hogy az Isten nem elérhetetlen eszme, a templomi csendbe és a költői homályba burkolózó szellem, s nem bodorfelhők közé ültetett bölcs öregúr, hanem a legjobb barátunk, a társunk, az anyánk vagy az apánk, akire minden körülmények között számíthatunk. Az imádkozás, a templomba járás pedig nem egy vasárnap letudandó szokás, hogy ne nézzek ránk görbe szemmel a család vagy a közösség, hanem létszükséglet, rutin, ami nem az elmormolt ima szövegétől, a Miatyánk mennyiségétől kell függjön, hanem lehet egy gondolat, egy Istennel megvitatott kérdés. Vagy maga az, ahogy élünk, viselkedünk egy adott helyzetben.

A kötet szerkezete sarkított hasonlattal élve leginkább a fejlődésregényekhez hasonlítható, annyi különbséggel, hogy itt a főhős az olvasó, aki egyre beljebb és beljebb merészkedik a dantei sötétlő erdőbe, különböző lelki erőpróbákon vesz részt, levetkőzi a kételyeket és az Istenről alkotott sztereotípiákat, rossz beidegződéseket. Az első, *Ja, nem* című ciklus óvatosan vezet egyre mélyebbre minket, versről versre „komolyabb” témákkal szembesülünk, s mindezt olyan nyelvi könnyedség, játékoság hatja át, ami megkönnyíti a befogadást, nem fáradunk el, hanem egyre kíváncsibbá válunk.

Levetkőzni a manírokat

A második, *Hámozott szív* című ciklusban az olvasó („az ember”) kerül inkább középpontba. Miután Istennel jobban megismerkedtünk, kemény önismereti tréningben veszünk részt, saját magunkat kell megfejtenünk, egy-egy mélyebb sebbe, rossz emlékre is belefutnunk. Levetkőzzük a felesleges pózokat, manírokat. Azokat a „maszkokat” is levetjük, amelyeket a koronavírus előtti időkben önként és dalolva naponta viseltünk: a műmosolyt, a megjátszást, a védekezési mechanizmusokat, különféle jól bevált álcákat. Ha klasszikus irodalmi művel kellene rokonítani a ciklust, leginkább Hamvas Béla *Karnevájával* vagy Weöres Sándor *A teljesség felé* című művével lehetne párhuzamba állítani.

A *Pláza-struccok* című ciklusban található a legtöbb olyan művet, amely Jézus cselekedeteire tér ki. A költő, akárcsak Istent, Jézust sem úgy „festi le” az olvasónak, ahogy eddig ismertük, hanem mint egy hullámlovast,

filmhóst, mint egy szupererővel bíró, dinamikus, határtalanul vidám embert, aki ha újra itt lenne közöttünk, a gyerekekkel gördeszkázna, és „*I stand with humanity*”-kerettel állítaná be a Facebookon a profilképét.

A versekben egy jóságos, megbocsátó Istent fedezünk fel, aki csak arra vár, hogy végre észrevegyük, ott van a reggeli kávénk mellett, a szomorú estékben, az önfel-lelt játékban és nevetésben, a csipős székely tavaszban, a tikkasztó nyári kánikulában, a téli fagy virágjaiban és a pompás őszi színekben. Isten egy tükör, az ő arca a mi arcunk, bárki arcában, akin segítünk vagy akitől épp elfordulunk, őt találjuk meg. A közhiedelemmel ellentétben nem a büntetésre készülő, haragos Mindenhatóval van dolgunk, akivel gyerekkorunkban sokat riogattak, hanem olyan valakivel, aki saját képére teremtett minket. Örömet leli bennünk, úgy szeret, ahogy vagyunk, lógó bőrrel, hulló hajjal, ráncosan, fáradt arccal is (*Látás*).

Pszichológus helyett

Kiemelném még az *Erő*, a *Keményiség*, a *Gerezd*, a *Lélekfitnesz*, a *Falazás* című verseket is. Ezek a költemények az Isten felé vezető út mellett ahhoz is hozzásegítenek, hogy önmagunkkal jobb viszonyban legyünk. A traumák, a sebek, a gyász, a sértettség idővel unottá, fásulttá, érdes szívűvé tesznek minket. A keményszívű, beszűkült ember nem képes önmagát, s ennél fogva mást sem szeretni, közel engedni. Falakat épít maga köré, hogy senki se bántsa, bezáródik a saját maga építette várba, ahol a falak olyan magasak, hogy nem jut be a fény sem, nemhogy a szeretet.

Lackfi János istenes versei felérnek egy pszichológusnál tett látogatással, amikor például a *Lélekfitnesz* című versében azokról az életeseményekről beszél, amelyeket nem volt könnyű elviselnünk, s megkérdezzük ilyenkor az Istent, miért méri ránk a szenvedést, mondván, ha mindenható, akkor képes lenne akár meg is akadályozni. A bánat csitultával mi magunk is rájövünk, hogy minden okkal és céllal történik: még a rossz is erősebbé farag, kimozdít a komfortzónánkból, más, kicsit jobb emberek leszünk utána.

A *Pláza-struccok*, a kötet utolsó ciklusa elmélyültebb, filozofikusabb, olykor komorabb verseket tartalmaz, ugyanakkor megtartja azt a nyelvezetet, amely az átlagolvasóhoz, a fiatalokhoz viszi közel Isten és a hitélet témáját. Talán ez ennek a kötetnek a legnagyobb erénye.

Lackfi János: *#Jóéjtpuszi*. Harmat Kiadó, Budapest, 2021

A HITEM NAGY ENERGIÁKAT SZÜL

Zorkóczy Zenóbia

– beszélgetés Váta Lóránd színművésszel –

Hiszek abban, hogy amikor véget ér valami, kezdődni fog utána egyéb, más és jobb. Talán emiatt vonzom be az új dolgokat – állítja Váta Lóránd, a Kolozsvári Állami Magyar Színház színművésze.

– Mivel töltöd az idődet a világjárvány kitörése óta?

– Például szorgalmasan írom a doktori dolgozatomat. Témám a szó vizsgálata a színpadi folyamatban. Egyebek közt azt is vizsgálom, hogy milyen módon befolyásolják a neuronok a beszéd folyamatot. Egészen véletlenül nagyon érdekes dolgokat találtam, olyan tudományos könyveket, melyek a tükkörneuronokról szólnak. Ezek okozzák azt, hogy az emberben akkor is keletkeznek érzelmi, de tulajdonképpen fizikai folyamatok is, amikor nem végzi, csupán megfigyeli a cselekvést.

Sokoldalú színész, tanár

– Ez megmagyarázza, miként tud hatni a színház a nézőre. Az elméleti munka mellett színpadi mozgást és beszédet tanítasz a főiskolán, koreografálsz, szteptáncolsz, zenekarban játszol, bővíted a színészi eszköztárad minden irányba. Ragadjunk is le a szteptáncnál...

– Elég széles jártasságom van a koreográfiákban, táncokban, énekelt szerepekben, mert ebből szerencsére bőven volt részem, ugyanis nagyon jó koreográfusokkal dolgoztam. Tulajdonképpen már főiskolás koromban jártam különböző

tánckurzusokra, és idővel beépítettem ezeket a mozgásformákat az eszköztáramba. Most például két előadásban is kellett szteppelni. Valahogy úgy alakult, hogy az előadásban a karakterem egyik megnyilvánulási formája a tánc lett, és nagyon jól jött, hogy tudom csinálni. Tanítani is ezért hívtak, hogy különböző mozgásformákat oktassak.

– Úgy tűnik, hogy valósággal rajonganak érted a diákok...

– Nagyon szeretek tanítani, eredetileg a tanítóképzőbe akartam menni... Persze ez a generáció már nagyon más, mint amilyenek mi voltunk, másképpen kell velük kapcsolatot tartani, mint ahogy én azt eredetileg elképzeltem. Semmiképpen sem működik már az a szikárság, az a keménység, az a nagyon határozott őszinteség, amellyel a tanárok mindig tudomásunkra hozták, hogy veled ez a gond, veled az a gond, ezt kell csinálnod, azt kell csinálnod... Ez a generáció nem így működik, viccesen mondva naponta kétszer meg kell dicsérni őket ahhoz, hogy motiválva legyenek. Nem működik az a fajta tükkörtartás, amiben én egyébként hiszek és a továbbfejlődés alapfeltételének tartok. Őket ez *elbizonytalanítja*. Ők valahogy nem állnak olyan biztos lábakon, mint a mi



generációnk annak idején. Úgyhogy emiatt a tanárkodást folyamatosan újra kell gondolnom. A másik nehézsége az, hogy folyamatosan kell készülni az órákra, folyamatosan ki kell találni új dolgokat, és ez rengeteg energiát követel. Mivel az utóbbi két évben folyamatosan tanítok, próbálok, és a doktorimat is be akarom fejezni, muszáj hajnali ötkor kelnem, hogy a tíz óraor kezdődő próba előtt el tudjak valamit olvasni vagy megírni néhány sort. Próba után rohanok tanítani, utána újból próbálok. Ezek után este már nehéz tíz értelmes mondatot leírnom...

– Színészként kevesebb volt-e a munka a pandémia alatt?

– Leszámítva azt a két vagy három hónap lezárást, amikor mindenki otthon ült, tulajdonképpen egyfolytában próbál-

tunk. Ebben az évadban két előadásban is ki lettem osztva: a *Rómeó és Júliában*, amit ifj. Vidnyánszky Attila rendezett, és az *Utas és holdvilágban* (Nagy Botond rendezése). Két nagyon különböző jellegű munka, két nagyon nehéz előadás. Sajnos még egyiket sem tudtunk játszani, csak a házi közönségnek.

Meghurcoltatás után

– Túl vagy egy lejárató kampányon, a bíróság erkölcsi kártérítést ítélt meg neked. Milyen hatással van egy ilyen esemény a művész életére?

– Két évig folyt ez a meghurcoltatás és az utána következő sajtóper, ami nagyon megviselt. Hosszú ideig úgy éreztem, hogy egy címke, egy bélyeg van a homlokomon. Játsoztam az

előadásaimat, és amikor színpadon voltam, azon gondolkodtam, vajon a néző tudja, hogy én az a Váta Lóránd vagyok, akit megvádoltak szörnyű dolgokkal. Ez hihetetlen szenvedést okozott nekem. Az, hogy bizonyítékok nélkül megpróbálnak kikészíteni egy lehetetlen hazug váddal, nagyon tisztességtelen. Ronda dolog valakinek meghurcolni a nevét, a karrierjét egy Facebook-bejegyzés alapján, fantáziával kiegészítve, vagy valaki olyannak a történetével, aki bosszúból bemegy a szerkesztőségbe, és mond valamit, amit utánajárás nélkül csak úgy leírnak. Közben pedig a lap nem vállalja a leírtakért a felelősséget. A második cikknek még szerzője sem volt, és senki nem vállalta már fel.

– A színházi szakma melléd állt?

– Százszázalékosan igen! Mindenki tudja azt, hogy mi egy olyan műfajban dolgozunk, ahol ki vagyunk tálalva a közönség elé, és mindig ott van a lehetőség, hogy valaki nekünk ugorjon. Kollégák is mondták, hogy egyszerűen beléjük rándult a görcs, mert elképzelték, hogy holnap vagy bármikor őket is ki kezdhetik. Remélem, az én esetem tanulságnak bőven elég lesz.

VÁTA LÓRÁND Jászai Mari-díjas színész 1972-ben született Sepsiszentgyörgyön. Elvégzi szülővárosában a művészeti középiskolát hegedű szakon, majd színészdiplomát a Marosvásárhelyi Szentgyörgyi István Színművészeti Egyetemen szerez 1995-ben. 1995 és 2009 között a Sepsiszentgyörgyi Tamási Áron Színház társulatának, 2009 szeptemberétől a Kolozsvári Állami Magyar Színház társulatának tagja. Filmszerepei: *Fény hull arcodra* (férfi), rendező Gulyás Gyula; *Előre!* (Kutas László), rendező Erdélyi Dániel; *Tréfa* (Zoltán atya), rendező Gárdos Péter; *Visszatérés* (szekus), rendező Elek Judit.

vers

Lázár Balázs

Negyedik helsingőri feljegyzés

A föld négy és fél milliárd éves.

Én negyvenöt vagyok.

Jó esetben mindkettőnknek félidő.

De ebben a kozmikus játékban nincs szünet.

(A szabályokban megannyi rejtett üzenet.)

Hány jégkorszak, globális felmelegedés, kihalás és újjászületés várhat még ránk, mielőtt elnyel bennünket az űr, nem tudható.

Az eddigieket sem volt könnyű kibírni, bizonyára az eljövendőket se lesz.

De csoda az is, hogy léteznek s létezhetnek.

Mi értelme hát?

Talán csak annyi, hogy feltehessünk ilyen és ezekhez hasonló kérdéseket.

Ötödik helsingőri feljegyzés

Egyszer majd az utolsó fekete lyuk is el,

Párolog, mint végső evilági jel.

Akkor az utolsó atommag is szét,

háttérsugárzássá elemi részecskékk.

Akkor látszólag csak a semmi marad,

amiben felszívódott minden anyag.

De aztán egy pontba omlik össze az egész,

s egy új ősrobbanással folytatódik a sohase kész.

A KÉPBN IS TÖRTÉNET ÉL

Farkas Wellmann Endre

– beszélgetés Keszthelyi György költővel, képzőművésszel –

„Fogat mosok, mert néha harapni kell,
ha nem is úgy, ahogy tegnap tettem.
Mondom, ma kézen fogott a Mester,
kettényílt az anyaföld felettem s ő
megmutatta: akkor is ilyen volt a tenger.
Majd leül, szalonnát szel, de előbb
megvárja, míg jóllaknak a kutyák,
s a varjak tolla lehull a kőkeresztről.”

(Tisztítóház)

Keszthelyi Györgyöt – sajnos – későn ismerhettük meg művészként, költőként és képzőművészként sem siettel a bemutatkozást. Magam részéről a lehető legnagyobb döbbenettel és örömmel fedeztem fel magamnak őt, hiszen egy kiváló költő és egy kiváló képzőművész munkáival szembesültem a sajtóban vagy épp a közösségi hálón, amely Keszthelyinek ugyancsak otthonos közege. De némi bosszankodás is van bennem, hogy eddig nem ismertük őt, és így nem is figyeltünk rá eléggé. Igazi kolozsvári arc, a régi kincses város autentikus költője, amikor nem festője épp, akivel szívesen kávéznék reggelente – mondjuk, a Bulgakov teraszán.

– Mit csináltál, mielőtt verset írtál volna? Vagyis mielőtt leírtad volna a verseidet...

– Mielőtt megírtam volna a legelső versemet, kikapcsolt világban kikapcsolt tévével örült ritmusban olvastam, dolgoztam – néha hétvégeken is –, és csak bámultam a könyvesboltok kirakatait, egy-egy, a Korunkban, az Utunkban látott versszaknak akár a formája is szinte delejes hatással volt rám. Letörten könyveltem el, hogy ezek tulajdonképpen olyan szobrok, amelyeket megfagraggni én képtelen lennék. Szóval, komolyan mondom, szinte kőbe, fába álmódtam a verseket. Látam őket. Hogy normális-e ez az asszociáció, nem tudnám megmondani. Olyan világban éltem, amelyben a képzelőerő számomra talán mentőövet jelentett.

– A kései debütöd érdekes pillanat, ha idejében kezded, ha szokványosan alakul a pályád, 2010-re már jól beskatulyázott szerző lettél volna, kellően híres és tán megbecsült is, díjakkal kitüntetve. Jól mondom, hogy ez idő tájt kezdett megváltozni Kolozsvár? Hangulatában, művészeti közéletében, mindenben...

– Debütöm a volt Igazság, későbbi Szabadság Tetőn című irodalmi rovatában kezdődött, 1996-ban, pontosabban nem is ott, mert annak előtte egy római katolikus lap hosszas huzavona után hajlandónak mutatkozott egyetlen létező versem közlésére. Tény, hogy annyi bizonytalanság után nyomtatásban olvasni az elsőt nem volt elvetni való esemény az életemben.

Visszatérve a Tetőhöz, annak idején számítógémem sem volt, borítékolva vittem verset, prózát a szerkesztőségbe, ott aztán Lászlóffy Csaba döntött, akinek, nem győzöm hangsúlyozni, rengeteget köszönhetek. Szigorú kritikus volt, de ugyanakkor ragyogó tanítómester. Az indulás után a kitaratáson múlt minden, következett a többi irodalmi lap, a Korunk, a

Várad, a Látó, az Irodalmi Jelen, a Székelyföld, a Helikon. Aztán a kötetek... Szerintem egyedien humoros jelenség, hogy első kötetem megjelenésekor, amely véletlenül sem vers, hanem kisregény volt, a Lélekzárka, már ötvenkilenc éves voltam. Persze – ezen nevetek ma – mert semmi sem mehet egyik napról a másikra.

Visszapörgetve az időt, Kolozsvár hangulata, ha erről beszélünk, szinte napról napra változott, annak függvényében, melyik vezére mit talált ki kormányzása idején. Mert szerintem nem a magánkocsmák, a magánteraszok adják meg egy történelmi város hangulatát, ahogy a többpártrendszer csatározásai sem. Aki viszont beleszokott a fél vajba, a kenyérjegybe, örülni tudott a legkevesebb pozitívumnak is, a stabilizálódó irodalmi, művészeti magvak jót jeleztek.

– Azt írják egy helyen a verseidről, hogy „rozogáság, ócskapiac, aprópénz, használt világ, légtüres semmi, a sohamár, a csend ura, a titok, a seb, a megsebzettség” egyfajta kulcsmetaforái a költői világodnak, meghatározó hangulatteremtő képek. Jól látom, hogy ezek a képek sokkal inkább a régi Kolozsvár és egy autentikus kolozsvári ember leltűnő világa, az egykor volt és gyors pusztulásnak indult értékek gyorsfényképei?

– Klasszikus formákba öntött posztmodern líra – ezt kínálja Keszthelyi György az olvasónak, akinek van kellő gyakorlata, fogékonysága ahhoz, hogy befogadja sorait. „Mert hát a szonettek, szabályos, alkalmanként még rímekbe is szedett sorok egy nagyon is bonyolult, drámaian sötét tónusú belső tájra vezetnek, ahol szemtől szembe manifesztálódik előttünk egy ábrándoktól, szentimentalizmustól mentes, sokszor keserű, kemény és cinikus világ. Olyan dolgok, mint a könnyedség, az optimizmus, a könnyed életöröm vagy a remény, itt –



Szamos-parti házak

úgy fest – értelmüket veszítik. Trónfosztottá válik maga a költői küldetés is: »Ez a nagy táalentum, ez a hamis ékszer! / Tegyél hát el emlékebe, Uram! / Te gyártottál ennek: semminek. / Kikapcsolok hát mindent, / mély gödröt ások, / belelövöm magam – a gyors zuhanás / kiszámíthatatlan, / mint a szenvedély, / mint az átok.« (Gödörbe lövöm magam). Hasonlóképp jár a szerelem is: »Borotvát ne lásson csuklód. De azt ne hidd, / hogy valaha boldogok leszünk. / Csak addig maradj, míg robban a motor, / szakad a fék, s a zuhanástól / felhasad, véres lesz térdünk, tenyerünk.« (Társkereső öt). Attitűdjéből fakadóan mélyen foglalkoztatja a halál, az elmúlás, a kiégés, a csalódás – az élet fényét veszített oldala. Nem csoda, hogy – s erre a címben is céloz – magát egy legendás Poe-i alakhoz hasonlítja: »Krakogok, sírok, marhaságot írok, / én vagyok a kétlábú sohamár, / a csend ura. Küldetésem titok. / Fészket rakott bennem egy elvakult évben / a megsebzett, lódenes embermadár.«

Így elemzi – nagyon találon – egyik magyarországi kritikusom a verseim világát, amely lelkivilágom, világképem tükröi. Talán a látszat ellenére kívül-belül megállapodott, magányos, statikus ember vagyok, egyáltalán nem jellemez a társas lények feldobottsága.

– Mintha Kolozsvár is, az élet is abszurdá vált volna... Mondhatjuk, hogy elveszett Paradicsom?

– Valóban abszurdnak tűnik. A hirtelen felpörgetett életvitelt elviselni nem könnyű, főleg a hányattatásokkal teljes, a maihoz viszonyítva mégis takaréklángon égő múlt megélőinek nem az.

Reménykedni lehet, valami folyton mozog, alakul, de aztán vajon visszafejlődik ugyanúgy? Ezek az évek, mindent összevetve, hangúlyos pesszimizmusra adnak okot.

– A verseid és a képeid világa között milyen összefüggéseket határoznál meg?

– Több képzőművész ismerősöm, barátom van, a nyolcvanas években hároméves szabadegetemet végeztem szobrászat szakon. Ott is minden óra rajzzal kezdődött. Szerintem a vizuális művészet szoros összefüggésben áll az irodalommal, a képből is történet él, a történetet – a verseket is beleértve – képként láthatja az arra fogékony olvasó.

Bár képzeletvilágommal eléggé összeegyeztethetőnek érzem a kubista művészetet – az absztraktot kevésbé –, nem tudok elszakadni a klasszikus formáktól, főleg akkor nem, amikor az olaj annyi lehetőséget ad a munkák alapos kidolgozására. Engem, elég jó humorérzékem ellenére, szinte mindenki a letargia megtestesítőjeként lát, nem csalás, nem ámtítás, ebben a világban soha nem leszek felhőtlenül boldog.

Azt is tudni kell, hogy nincs megfelelő képzőművészeti végzettségem, vagyis ahogy mondani szokás, nincs róla papírom, szinte csak ösztönből festek, rajzolok.

– A képzőművészi hallgatásod, vagyis kései debütálásod mögött is ugyanaz a szándékosság, mint az előbbi esetben?

– Az időleges hallgatás egyrészt hangulat kérdése, másrészt a motivációé. A hiábavaló munka kiábrándító, ezért fogok örökké emlékezni az ösztönző Tetőre, Lászlóffy Csabára.

Hajlott koromhoz – ez megmosolyogtató – eddig három nyomtatott és két elektronikus kötet köthető. Nem sok, de megint ott a fél vaj, a kenyérjegy emléke... annak örül, ami már megvan.

– Összevetve a mai Kolozsvárt az élettapasztalataiddal, milyen jövőképet jósolsz neki?

– Kolozsvár jövőképe szerintem barna. Egyik román anyanyelvű orvos ismerősöm valamikor azt mondta, a magyar festők azért festenek inkább barnás színekkel, mert szomorúak, pesszimizmák. Van benne valami, de ezt is csak a magam nevében mondhatom, mert évről évre, művésztől művészig változó az agyba, a lélekbe vetített élet.

– Képzőművészként milyen ars poeticát tekintesz hitelesnek?

– Az ars poetica hitvallás. Azt írd, rajzold, fess meg, ami benned születik és benned él. Ne utánozz senkit, mert vagy túl szűk, vagy túl tág lesz az az öltöny.

KESZTHELYI GYÖRGY 1955-ben született Kolozsváron, azóta is ott él és dolgozik szinte válogatás nélkül bármilyen munkakörben. Hazai és magyarországi irodalmi lapokban, online felületeken jelennek meg versei, prózái, grafikai, munkáival rendszeresen részt vesz az Erdélyi Magyar Művészpédagógusok Egyesülete által szervezett tárlatokon. Nyomtatásban megjelent kötetek: *Lélekzárka* (kisregény, Bookart, Csíkszereda, 2014), *Lódenes embermadár* (versek, Kriterion, Kolozsvár, 2015), *Beszámoló a látzatokról* (versek, Várad, Nagyvárad, 2018).

zene

Bene Zoltán (Csíkszereda)

SIKERES FÚZIÓK, EGÉSZSÉGES EKLEKTIKA

New dimension címmel jelent meg az **Ineffable (Kimondhatatlan)** zenekar második albuma. A csíkszeredai, macedalvi és borszéki fiatalokból 2016-ban összeállt csapat fúziós dzsesszenét játszik, de sok más zenei műfaj is inspirációt nyújt számukra.

Első hallgatás után egyből megfogott, magával sodort. Érzelmek és hangulatok sokasága cikázott bennem egymást követve, progresszíven és mégis kiegyensúlyozottan. Talán az előbbi két jelző jellemzi legjobban a zenekar zenéjét. Műfajilag valahová az R&B, neo-funk, neo-soul, jazz-funk, new godspell és pop-jazz határai közé tehető, egy csipetnyi progresszivitással, polimetriával, valamint lírai könnyedséggel, akár slágerszerűséggel vagy

Nézzük egyenként a dalokat! A *Take me* egy tipikus new soul dal. Kellően szellős, könnyed, de a refrénben a synth hangzás és harmóniai tömörség gondoskodik a jazzrajongók igényeiről is. A fuvola és ének dallam repetitív mivolta, minimalizmusa miatt már-már slágergyanús. Teszi ezt úgy, hogy mégsem közhelyes. A *Beautiful lies* refrénje mind harmóniailag, mind hangzásban kontrasztot állít a szakaszhoz, és egyáltalán a dal megágyazott hangulatának, ami

társaság című verse R&B ágyat kapott. Merész vállalkozás. Az uniszónó intrónak jót tesz a kvartós szinti hangszin. A szakasz, refrén ének dallama Erykah Badu balladáit juttatja eszembe, majd a hip-hopos acid jazzes megoldással megvan a váratlan bridge rész is, amiről a fentiekben beszéltem. A groove és a tempóváltás a refréndallam alatt megint kimozdítja a megszokás medréből a dalt. Ám hogy itt egy rövid, de frappáns bögőszó is beleférjen? Egészséges eklektika. Amúgy egy vers megzenésítése mai zenei műfajokkal kényes téma, de a jelek szerint sikeres vállalkozás.

Van a tipikus popdalunk is: a *Home again*. Legalábbis ezt hívné az ember annak alapján, ahogyan indul. A semmiből egyszerre mintha egy Dream Theater-dalba csapna, a virtuóz uniszónókkal, polimetriával és poliritmikával megoldva. S ezek után lelassul! És megint első téma. Szóval ez a dal tipikus progresszív szerkesztésen alapul. Rendkívül kényes a progresszív elemek használata a zenében: könnyen esnek a zenészek a technika, virtuozitás csapdájába, nem figyelve a zenei folyamatra. A *Home again* esetében ez kizárt! Zseniális alkotás.

A *Coin flip* egy üdítően ható, könnyed pop-jazz dal. A vokálszólamok kiemelkedők, a zongoraszólam gondosan felépített. A *Fear is a color* akár egy Café del mar-os kollekciónak is beillene a dal első része alapján. Utána megint jön az eklektika: electro, rock, space-feel, próza... Zárásként kis groove-i. Annak ellenére, hogy ebbe és a *Home again*be sok műfaj van belegyömöszölve, nem erőltetett. A zenekar átlagéletkorát tekintve ez meglepő és értékelendő érettségre vall.

És egy instrumentális szám: *Breath*. Ez az egyetlen dal a lemezen, amely emlékeztet a zenekar első albumának, a *Neornak* a hangzásvilágára. A dupla tempó, felezett tempó alteráció, a széles ívű fuvoladallam alatt a fuvola arpeggio nem engedi lankadni az ember figyelmét. És igen, a zárás: levágott groove. Ez egy tipikus Ineffable-szám. És megint egy új színfolt: *Împreună*. A román nyelv a zenekar által képviselt zenei hangzással nagyon passzol. Ezt a vonalat folytatni, építeni kellene, szerencsés útnak ígérkezik. A zongoraintro Bartók-hangulatot hoz, a szakasz naiv boldogsága, gyerekesége kontrasztba van állítva a refrén drámaiságával. Idáig egy gyönyörű jazzballada. Ezután Tigran Hamasyan-hangulat jelenik meg egy röpké pillanatra. Ez a dal is jó példája a fentiekben említett sikeres fúzióknak. A lemez melankolikus záródala, a *Koordináták* zenei türelemről tesz tanúbizonyságot. És alázatról az általuk használt vers mondanivalója iránt.

vers

Hodossy Gyula

Ujjam hegyén szentjánosbogár

„Arcom szégyenét
restellem, bánom,
ujjaim rácsával rejtem,
mégsem fáj semmi,
de látni sem látok –
két fénybogár ül csak
a két szakadékban,
hol egykor a szemem világlott.”

Vári Fábrián László: Két fénybogár

Álmomban elvesztem,
minden hely, ahol jártam, ismerős volt,
mégsem tudtam, merre kell mennem,
ismerős házak, ismerős utcák,
ezt a harangszót is sokszor hallottam már.

Valaki megszólított mint barátját,
de mentem tovább,
kerestem az utamat, nem voltam boldogtalan,
nem féltem, nem éreztem semmit.
Láttam a lehullott vakolatot, a kátyúkkal teli járdát,
egyik kirakatban a ruhákat, a másikkban a lángost.
A padon egy szakadt ballonkabátos nő ült,
csak nézett maga elé, nem akart látni semmit, senkit,
csak ült.
Ujjai rácsával nem takarta gyerekkora reményét.

Lehet, hogy hazaindultam.
lehet, hogy a következő utcában lakom,
lehet, hogy valaki vár.
Bárányszívem parázslék, lüktet,
valami megváltozik, eltűnnek a házak, az utcák,
egy réten vagyok, vízcsobogást hallok, talán egy patak.
Arcom szégyenét a folyóvízbe mártom,
a hideg átmossa lelkem, arcomról csöpög az elégedettség,
amikor a napot megeszi egy sárkány,
még sincs sötét, látom az eget, hol vörös, hol kék.
Sűrű köd nehezedik a tájra.

Ujjam hegyén két szentjánosbogár,
egyik jobbra, másik balra száll,
homályba burkolóznak,
s én, a Napért öltre mennék.

Elvesztem, de kiáltanék,
ha tudnék
a földre a szív hullatja vérét.



Angyaljárás



Fotó: Kelemen Kinnai

rappelessel fűszerezve. Tehát egy egészen jól sikerült zenei eklektikáról beszélhetünk.

A lemez dalainak szerkezetére jellemző a bevezető, szakasz, refrén, szakasz, refrén sorozat, tipikusan popos, funkos koncept, viszont mellbevágón érkeznek a bridge részek, melyek teljesen más hangnemekbe, hangulatokba repítik el a hallgatót, a new jazz csavarok, valamint az igényes hangszínválasztással történő, gondosan felépített, profi módon lejátszott szólórészek. A tartópillére a bandának az összetett harmóniák használata és a groove. Meglepett a tömör hangzás, hiszen csak négyen vannak – gondoltam magamban: ez a csíki Rush.

nagyon jót tesz az összhangzásnak. Külön kiemelném a torzított éneket a refrén végén: meggyőző. A funk szeretete megmutatkozik a *Don't let this go on* dalban is. A ritmus szekció és az ének egy tipikus '70-es évekbeli slágerfunk hangulatot hoz, viszont a szintik megboldítják egy mai, aktuális sound és groove világgal. Sikeres fúzió.

Nem tudom eldönteni a kezdés alapján, pop- vagy jazzballada-e a *Waiting*. És amikor már-már azt hinném, a dal ennyi, egy Anomalie-s hangulat beérkezik teljesen váratlanul a refrénbe, melyben a bögő minden hangja harmonizálva van, tipikus R&B-s eltolással, s ennek tetejében végezettel egy egyhangos electro groove. Oao! Szondy-Adorján György *Végső köz-*

INEFFABLE: New Dimension. A zenekar tagjai: Regián Réka Kata - fuvola, ének; Lukács Márton Őrs - billentyű; Szereceán Tihamér - basszusgitár/SynthBass; Szereceán Ossián - dobok.

EGY ÚJ ATHENAEUM

Az országos kiállítás 1885-ben tagadhatatlanul sok mindent bemutatott, a Jókai összes műveit is eredetiben és temérdek fércfordításban egy díszes könyvszekrényben, a nagy író összes erekléivel; de a szépirodalom mérlegét csak egy hajszálnyival sem billentette lejjebb. Különb ez a cikk semmi részben sem való a gépek, szalámirudak és nagy hordók közé.

Mint Arany mondja: *Taposva bár, nő szabadon; / De nincsen annyi kincs, vagyon, / Mely átültesse őt oda, / Ahol önként nem fakada...*

Igen, a költészet, irodalom nem termény, mellyel házalni lehessen, és vásárokra járni, ha mégoly fényes országos vásárookra is.

Ez időben különösen pangott a kritikai, esztétikai irodalom. Egyetlen e szakba vágó közlönyünk se volt.

A bankárok, konzorciumok ezt az ágat nem találták nyereségesnek, és kritikai lapokat nem alapítottak. Maga az írói közönség közönyösen nézte, hogy a nagy napilapok az újdonságok rovatában pár sorral hogy bánnak el a legjelentősebb munkákkal. Éretlen gyerkőcök voltak a magyar irodalom őrei, bírái.

Bodnár Zsigmond, a nyolcvanas évek elején nagy ambícióval, nagy tudással szerkesztett különböző címek alatt havi és heti közlönyt, de pártolás hiányában minden vállalata megrekedt.

Mire már észrevette volna a közönség, a nagy tűz elaludt.

Gyulai Pál szerkesztette ugyan – és még ma is raggatja – az Akadémia jóvoltából a *Budapesti Szemlét*, de ez az összes tudományokból egy kis külföldies, *Revue des Deux Mondes*-os Auslage. Nem a mi tudásunk képe, csak a szerkesztő erőlködése. Kritikája egyetemi tanulók, tanárjelöltek szárnycsapkodása. Gyulai ritkán ír bele valamit. Aranyt, Keményt dicsérni mindig nincs alkalom, de ez a két nagyság már meg is halt. Gyulai pedig örökké aktuális ember volt. Csengery éles, tiszta érzékel tudta megválogatni íróit, és az akkori irodalom legjelesebb emberei odahordták kincseiket.

Erdélyi János remek tanulmányai ott jelentek meg; Arany oda írta *Zrínyi* és *Tassóját*, Salamon *Petőffjét*, Gyulai a Jókai regényeinek csépeléseit, Greguss, amit tudott, és az újabbak közül a legkiválóbbak ott mutatkoztak be. Csengery csak impresszárió volt, de kitűnő, míg Gyulai már direktor, de rossz. Csekély tudását mindenütt mértékül akarja föllálitani. Szász Károly temérdeket írt ide – mint mindenüvé –, csak fordítást, de jól megválogatva.

Ahogy e közlöny a Gyulai kezére szállott, nem egy száma alacsony, veszekedő polémiává vált. Különbben igen közepes számú előfizetője volt, és így se kárt, se hasznot nemigen tehetett.

Író társaim közül többen úgy

vélekedtek, hogy nekem talán sikerülne egy élénkebb, mozgalmasabb magyar kritikai közlönyt szerkesztenem, közlönyt, mely főképp a magyar irodalommal foglalkozzék, írói jellemképeket és esztétikai tanulmányokat adjon, és a legújabb szépirodalmi termékekre is kiterjedjen, amellet hogy a világirodalom legkimagaslóbb újdonságairól is szóljon.

Eleinte úgy volt, hogy Bodnárral szerkeszteni együtt, de mert neki is külön feje volt, és nekem is, ezt a két tükröt egy rámba nem tudtuk beleszorítani. Maradtam tehát magam.

Hogy legyen, mint legyen? (...) Csillogó reményekkel indultunk meg.

A lapot, melynek címét, *Irodalom*, László Mihály választá, a Pallasnál nyomattuk.

Soha addig ily szép formátumú magyar heti közlöny még nem jelent meg.

Akik látták, már külsejénél fogva is sok reményt fűztek hozzá. (...)

Én egész nap a lapnak dolgoztam, és elvontam minden időmet egyéb irodalmi munkáimból, így jövedelem nem jött be semmi.

Segédszerkesztőm Palágyi Menyhért volt, egy nagy tehetségű, de fölötte rest munkás. Majd kétségbeestem, hogy honnan vegyek munkát. A magyar ember is úgy megokosodott már, hogy ingyen nem ír. Csak én ma-

gam írtam ingyen tanulmányt, verset, novellát; a fiam fordított regényt; a feleségem francia és angol esszékből dolgozott ismeretéseket, kisebb cikkeket.

Nem voltam abban a szerencsés helyzetben, mint ma az élelmesebb kiadók, hogy minden számuk megjelenését rőfös cikkekkel kürtöljék a legelőkelőbb napilapok hasábjain a jó magyar közönségnek. Pedig a magyar csak az után indul, amit a lapok (sokszor a leghitványabb érdekből) kisujtásznak. Bár a legműveltebb közönség nagy érdekléssel olvasta lapomat, és egyenes, nyílt hangon tartott cikkeit szerette, nem boldogultam. Sokszor két-három nappal is megkértem, mert a nyomda kérlelhetetlen.

Gerő Lajosról, a Pallas kitűnő vezérigazgatójáról a legnagyobb hálával kell megemlékezni, amennyiben ő érettem és lapomért mindent megtett, hogy el ne bukjunk, de a legnagyobb részvényes – midőn fizetésre került a sor – határozottan kijelentette, hogy nem fizet.

– De uram – kértem megütődve –, méltóságod szavát adta, és ez a szó előttünk készpénz.

– Nem tehetem.

– A legszegényebb részvényes is készséggel teljesítette kötelességét.

– Micsoda kötelességet! Oda adom pénzemem, ahova akarom. Eleget adtam az Akadémiának. Mért nem kereste ön meg a magyar grófokat...

– Igaz.

– A magyar főpapságot...

– Igaz.

– Vagy nem tudott ön elmenni, ahogy hozzám, a volt szegény zsidóhoz eljött, az Akadémiához?

– Sem nyelvemet, sem kezem megkötni nem akartam.

– Ön mindenkin keresztül megy.

– Hogy Gyulairól...

– Ah, azt nagyon jól tette. Megérdemelte. Az derék, értékes cikk. Lásna, itt járt nálam önnek minden ellensége az Akadémiától, no, megmondhatom a nevüket...

– Nem vagyok reájok kíváncsi.

– Én ezekkel az emberekkel az ön kedvéért háborút nem kezdek. Ön egyenesen a mi legnagyobb íróinkat támadja meg. Később ezt is megtehetné volna, én szeretem a nyílt szót, nekem tetszik az éles, férfias hang, de látja, ha én önnek, aki az Akadémiát, a Kisfaludy Társaságot, az isten tudná még miféle társaságot összevissza szabdal, ezer, mondd egyezer forintokat adok, hát mit tartanak akkor Szászék, Gyulaiék, Beöthyék, Vadnayék énrolam? Hogy én adom ki az ön lapját, én üttetem, veretem őket. Mi? No? Nem igaz? Adjon ön nekem kétszáz forintról nyugtát, aztán a többire nézve gondolkodom. Jöjjön el ön mindig személyesen. Én nem vagyok ellensége az ön modorának. Nohát...

Elváltunk.

PISZKÁLÓDÁSOK TOLNAI LAJOS RAVATALA MELLETT

Czegő Zoltán

Különös napok ezek itt április végén. Annyira vártuk a meleg jövetelét ebben a százalmas vírusvilágban, hogy minden félórányi fényáradáskor kapkodunk kalap után a sok fagyos sapka helyett. A fény mindent átölel, s én mintha ennek az esztétikai elvnek a nyomán, a ragyogást erősítvén, foglalatoskodom Tolnai Lajos költővel, regényíróval: sajnálom is őt a maga teremtette sorsában, fényt is terelnek rá a sohamárban.

Tolnai, született Hagymássy Lajos azon nagyot akaró, nagyot markoló íróink közé tartozik, akikre nem fordítottak elég fényforrást a sebes, sűrű időben. A szabadságharc előtt született 1837-ben, 1902-ben halt meg, végigélte a 19. századból neki jutott részt, mely drámai is volt, megalkuvó is.

Leszegényedett nemesi család sarja, a szegénységhez mérten ugyancsak nagy adag önérzettel, arányos kapaszkodással. Az utat, ösvényeket a számára áldott Arany János járta s jelölte meg csodás költészetével. Tolnai tanára is volt egy kis időre. Lajos életre szóló hittel s mindenek letaposni képes szándékkal követte volna, de – nem győzte, na. A szabadságharcunkat követő császári bosszúhadjárat, majd az ítéleterejű 1867-es

kiegyezés cudarul kinyitotta a magyar nemzet szemét, bevete a fejeket. És egymásra uszította a magyar írókat, költőket.

Tolnai Lajos meghívott katolikus prédikátorként Marosvásárhelyen élt 16 évig. Irodalomtörténészek fogalmaztak úgy (is), hogy ott szerezte első ellenségeit, Székelyföldön, a sötét korban.

Arany János általános nemzeti (így hagyom e két szót) elismerés, tisztelet és rajongás légkörében élt, siratott és épített 1867 után is. Tolnai Lajos a keserű igazmondásával a mostani, óvatoskodó kritika szerint több haragost habart maga körül, mint babért a megirt könyveivel. Ezért kíséri műveit kétség, és ellenségei részéről legyintés. A kiegyezés idején és után annak piszkos ügyletei ellen lépett fel, tisztességes harcban a haza (és abban a maga dolgai) érdekében.

Arany János és Kemény Zsigmond kora ez, egek meg fellegek, nyomorú nemzetek vészterhes ideje.

Tolnai Lajos a magyar nemzeti szabadságharc leverése, egy fajtalan kiegyezés véres-rongyos, politikai áldozatos és benyaltokozásos idejének harcos természetű, szabadságtudatos magyar írója volt. Olvasom *A sötét világ* című, önfelmutató prózakötetét. Egyes kritikusi szerint legjobb regénye. Szerintem nem regény, inkább vallomások ön- és kormagyarázat. Tolnai Lajos a Habsburg császári diktatúrában, a maga életében mindent a helyén akart látni a hazájában, tehát mindent oda akar tenni. Igazságot a maga oldalára. A nemzetére, és ez nagy szó. Ebből a könyvből idézek:

„Egy utcán Gyulai Pál és Szilády Áron jött velünk szembe. Az első, amikor Pestről elköltöztem, vacsorán volt nálam, a második, mint falusi káplán, nem egyszer talált nálam, a még nőtlen tanárnál, szállást. Gyulai ma már, a hatalmas Csengery jóvoltából, egyetemi tanár. – Nézd – szolt a feleségem szomorúan –, Gyulai nem ösmert meg.”

Tolnai nem játszott, hanem viselte a sérülékeny ember minden élményét. Sajnos az egykori nemes, birtokos, aztán leszegényedett család Lajosa sokszorosan és állandóan a sértett vagy annak képzelt kiváló költő és író sorsából építkezett, élte a kivettségben képzelt kiválóság sérülékeny látomásait. Arany Jánost,

eszményképét is vádolta, amiért nem hívogatta őt vacsorákhoz.

A fiatalok világa sem mutatott valamelyes egységet a bécsi elnyomatás idején. Tolnai Lajos azt is megállapította, hogy a tehetségek a haszon érdekében vetnek és aratnak mind az irodalomban, mind a politikában. Uram, ha megérte volna Trianont is!



Tolnai Lajos 1879-ben. Pollák Zsigmond rajza

AKIK KÉTSZER HALNAK MEG

Lackfi János

Nem mondanám, hogy kidobott magából az ágy.

Bugyborgó folyóban úsztam, kézzel-lábbal kavartam az iszapot, mellettem kigyulladt úrhajók zúgtak el a semmibe fénycsóvát húzva, viaskodó párok tűntek fel és enyésztek el (talán szeretkeztek, talán gyilkolták egymást), vakító mosolyú, élénkkek inges üzletemberek értekeztek arról, hogyan kell sok pénzt keresni és melyik tonhalkonzervben legtöbb a D-vitamin, míg nem egy fémesen izzó szemű, aranyzöld páncélos sárkány nagy vérfröcsögés közepette ingestül-mindenestül befalta az ipséket.

Wuhhh! Felültem, és lassan tisztuló tekintettel bámultam a reggel kavargó árnyaiba.

Szerintem az a csaj már elment. Felszedte a sátorfáját, és huss. Az ilyenek... hát, azok ilyenek. Volt itt egyáltalán csaj? Vagy csak szerettem volna? Nyomot kell keresni. Egy eldobott gyantacsíkot világosbarna szőrszálakkal. Miért épp világosbarna? Használt púderpamacs a mosdó szélén. Hosszú hajszál a kád alján. Nyomozóként kutattam a tegnapi este bűnjelei után.

Semmi. Viszont az asztal közepén két lágytojás kikanalazott héja, darab kenyér, morzsák garadája. Szalvétán rúzsolt. Hoppá! Pár kávécsépp a terítőn.

Felemeltem a csészét, meglötyköltem. Az alján maradt zacc különös kavargásba kezdett. Miféle képek ezek? Viharral küzdő háromárbcos a tengeren, fedélzetén újra meg újra átcsap a sós-habos áradat, üvöltő matrózokat sodorva a halálba. Az első halál, s ki tudja, még hányszor kell elmerülniük, felbukniuk, hányszor lesz úrrá rajtuk hiú reménység, s hányszor vesznek oda újra halálnak halálával.

A kávézacc megint más képet mutat. Katonák bukdácsolnak lövészárokról lövészárookra, gránátrepeszek röpdösnek, sár, vér, mocskok mindenütt.

Harmadjára bús donna barna balkonon, alatt egy trubadúr pengét méla húrokat.

Mit keverték ebbe a kávéba? És kik keverték bele? Még mindig álmodom?

Szédelegve léptem ki a fürdőszobába, hogy a lakás egyetlen tükrében szemügyre vegyem fizimiskámat. Hátha kapok valami eligazítást a tegnapi történéseit illetően. A tükör azonban szilánkokra törve a padlón. Felemelek egy cserepet, úgy nézek ki benne, mint akit alaposan helybenhagytak. Vagy csak a foncsoros üvegdarab torzítja el az arcom?

Akárhogy is van, ennek a végére kell járni. Szépen, akkurátusan rendbe szedni mindent. Lezöttyenek az ágy szélére, behunyom a szemem. Hirtelen ott ülök az utolsó vacsora termében,

a názáreti Jézus bemárt egy falat kenyeret, és felém nyújtja. Összerázkódom. Ez azt jelentené, hogy én fogom elárulni őt? Körmeim arcomba marnak, vérem is kiserked. Nem akarom, és mégis feladom őt a rómaiaknak? Vagy akarnám én, de mégse lesz majd szívem megtenni?

Huhh! A befelé koncentráció nem segít. A szemhéjam mögötti világ olyan, mint egy fekete pálya a síparadicsomban, ha elindulok, nincs többé megállás, a lendület életveszélyes.

Nyitott szemmel kell. Előköttök egy papírt, az asztról felkapok egy tollat. Felírom a lapra: **TEGNAPI NAP (emlékeim)**

1. Reggel felkeltem (nem emlékszem)

2. Mit ettem reggelire? (nem emlékszem – tükörtojás?)

Ó, a francba, hagyjuk! Összefirkálom a papírt, a krikoszkekrakoszok meglevelednek, vérszomjas farkaspofta kaffant felém hörögve. Összegyűröm, és ijedten messze hajítom. Az ordas koma kiugrik a galacsinból, és elsurran, mint az árnyék. Az egész világ összefogott az ellen, hogy bármit is kiderítsek a tegnapi napomról.

Jó, kimegyek az utcára, ütközni kell a valósággal. Hátha ott, az események forgatagában kiderül minden. Bevillan, vakító fény.

Felrántom a szekrény ajtaját, valamit felveszek, tök mindegy, mit. Leesik az állam. Neccharisnyák, tüllruhák, flitteres estélyik, lenge nyári selyemgöncök, kiskosztümök. Mi a bánat? Hogy kerülnek egy nő cuccai a lakásomba? Avagy hogy kerülök egy nő lakásába? Ki ez a nő? Mérete alapján legalább egy fejjel kisebb és húsz kilóval könnyebb nálam. Az egyik gomb köré tekeredett hajszál tanúsága szerint félhosszú, vörös haja van. Elgondolkodva, remegő kézzel tekergetem a hajszálát.

A szemben álló, komor kétajtóshoz lépek, felrántom a nyirkorduló, patinás ajtókat. Huh!

Férfiruhák... Megkönnyebbülés. Gyorsan magamra kapok valamit, aztán nyomás... Derüljön ki végre, merre hány méter! De ahogy elkezdem kihúzgálni a dolgokat, leesik az állam. A legkisebb nadrágba is háromszor beleférnék, pedig nem vagyok cingár alkat. Inkább átlagosnak mondható.

Mi a pék? Hogy kerülök ennek az idegesítő párnak, a vörös démonnak és a divatjamúlt óriásnak a közös lakásába? Artistanó és porondmester? Késdobáló és asszisztense? Ódon strici és futtatottja?

Ráadásul nincs egy árva kapucnis kardigán, egy normális farmer, egy felíratos pulcsi. Akár valami ócskásbolt! Élükre vasalt hatalmas gatyák, nadrágtartóval. Frakkok, gérokkok, zakók,

csíkos matrózpólók. Egy ilyet felveszek, majdnem térdig ér. Sebaj, feltűröm az ujját, fél lépéssel beljebb vagyok. Ekkor tadám, szinte fejeállok!

Apám, egy cilinder! Megpörgetem, fejembe csapom, feldobom, elkapom, piruettezek, padódózok. Szabad a karját, madám? Hopp, itt a nyuszi, hol a nyuszi, bűvész bácsinak egy puszi! Behunyom a szememet, tartom az orromat, de a kis vörös szelvéz ajkai nem cuppannak a nózi hegyén. Páfff!

Vegyem már komolyan a helyzetet! Belebújok a legkisebb gatyóba, egy szíjjal jól összehúrom a derekamon. Megteszi.

Viszont a szíjnak nincsen ám ott lika. Hoppá! Kimegyek a konyhába, keresek egy kést. A mosogatóban találok is egyet, csurom vér. Valakit ezzel rusnyán megszúrtak. De jó, hogy nem én voltam az. Megborzongok. Mintha egy kistrágcásalócsapat indulna el a hátam közepéről a vállam és a csípőm felé, minden irányban. Lemosom a késről a ragacsot, kilukasztom az övet. Ennyi volt. A cilinder a sarokban landol. Forma, melyben nincs tartalom. Pá, kis aranyom!

Lássuk a medvét! A fogasról találokra leakasztok egy kabátot, egész jól áll rajtam, s még mintha ismerős is lenne. Ilyen rendesen érkeztem volna tegnap? Kabát fel, cilinder hónom alá, glazékesztyű elegánsan összecippentve?

Az ajtón névtábla: **VOLOSINOVSZKI**. Ismételvegetem, mint egy monddókát. Volosinovszki, volosinovszki, pipogya férfi, so-hase dobd ki! Micsoda hülyeség! A földszintre érve meglátom a postaládák sorát, az egyiket a név: **VOLOSINOVSZKI**. Tavaszizokni. Orvosi fakszni.

A láda nyílik, benne levél, Volosinovszki Kázmér névre. Gondolkodóba esem, mellkasom magasában rácsapok a kabátomra jobb felől. Semmi. Balfelől koppan. Hohó! Előveszem a tárcát, benne plasztikkártya, rajta Volosinovszki Kálmán. Az én fotóm. Oké, akkor teljes joggal bontom fel a levelet. Nem mintha, annak is meglett volna az izgalma, ha más postáját kell kibebeleznem.

XWDZ19-671-es számú intézkedés foganatosítása végett szíveskedjék megjelenni a Megyei Időfolyósító Hivatal Finalizálási Alosztályán, XVI. kerület, Ólom u. 16. Ekkor és ekkor. Hanyadika lehet? Tapogatom a zsebeket, egy ócska, nyomogató mobil. Bekapcsolom, lassan világosodik meg. 11-re kell odaérnem, végül is még időben vagyok. Majd eligazítást kérek az utcán. Vagy taxiba vágom magam.

Kilépek a kapun, igyekszem feltűnésmentesen csónakázni a legalább öt számmal nagyobb cipőben. Kéne venni egy normálisat.

Nem stimmel valami. Az anyák ijedten rántják el előlem kisgyerekeiket. Nenézzoda, juj-szegénybácsi! A lányok elkapják tekintetüket. Egyes férfiak kihívóan, keményen méregetnek. Mások mereven előre néznek, a mások ügye rájuk nem tartozik. Elcsípem, amint ketten összesúgnak mögöttem.

„Ez is abból a szériából való.” Utánuk rohanok, elkapom az egyiket, elég ideges vagyok hozzá. A falhoz szorítom! Annál nagyobb élvezettel, minthogy látom, vadonatúj, krémszín kabátján nyomot hagy a mocskos fal.

„Ember, miről beszélsz?” Kitépi magát a kezemből, rémülten eliszkol.

Na, ezzel se sokra megyek.

Mi a fene lehet bennem olyan ijesztő? Végigtapogatom az arcomat. Érdekes, hogy ez eddig nem jutott az eszembe. Hogy is jutott volna, mikor egyáltalán nem éreztem rosszul magamat? Kicsit zákányosan ugyan, afféle másnapos reggeli kóválygás, de máskülönben semmi. Jut eszembe, egy kávé rám férne. De ahogy látom, az a kávézó is kiürülne, ahová betenném a lábamat.

Összerázkódom hirtelen. A bal fülem mögött egy lyuk. Nem is kicsi, a kisujjam hegye belefér. Sőt, a fél kisujjam. Az egész kisujjam. Szilánkos peremet és valami kocsonyás anyagot tapintok. Hé, ez nem vicces. Egy kalapbolt kizakarához érve végre szembekelek egy tükörrel. Az arcbőröm konkrétan szürke. Világító szürke. Nem is tudtam, hogy a szürke tud világítani. Megijednék magamtól, ha nem tudnám, hogy én vagyok az. Így viszont, hogy tudom, én vagyok az, annál több okom van megijedni.

Fura módon mégis nyugodt vagyok. Halálnyugodt? Na de ezt hogy? A sebet nem érzem, nem is fáj, kezem-lábam működik, szájam kiszárad, szívem kalapál. Ólom utca 16. Mintha mindenre ez lenne a válasz. Mindenesetre a végére járok.

A tárcámban van pénz. Feltűröm a kabátgalléromat, behúzom a nyakamat, leintek egy taxit, bevágódom a hátsó ülésre. A taxis aggódva tekintget rám a visszapiillantó tükörből, de nem törődöm vele. Bámulum az elshogó házakat.

Egyiknek a homlokzata mögött világháborús katonák kúznak sárban, vérben, szögesdrótok között...

Egy másikban párocska szeretkezik vagy fojtogatja egymást...

Egy harmadikban vérszomjas sárkányok csámcsognak egy porondmester tetemén... A véres cilinder begurult egy sarokba...

Brr, fázósan összehúzódok. Jó nagy borralalót kap a nyomorult, nem szolgált rá. Beszari alak. Ne nézz, majom!

Az Időfolyósító Hivatal kapujában nagy a tumultus. Hú, ezek kö-

zött egész jól festek! Az egyiknek a szemét vajták ki valami késsel. A másikkal teljesen félrecsompult a nyaka. A harmadik, egy nő, kacéran rám mosolyog, látni, hogy minden fogát brutálisan kiverték. Gyülevező kompánia!

Nagy nehezen sikerült sorszámot kapnom, egy kongó csarnok oszlopai közt várakozom kedvemszegetten. Legyünk már túl ezen az adminisztratív baromságon, akkor beülök egy kisvendéglőbe, kávé iszom, harapok valamit. Nem mintha éhes lennék vagy szomjas. A bennem terjengő fagy miatt jólesne a forró. Nincs itt egy automata? Nincs.

Vörös hajú démonbalerinák kergetik éles késekkel a matrózokat egy hánykódó szkúner fedélzetén. Akit elkapnak, annak meglekeli a füle tövét, és kiisszák a vérét. Huh, összeborzongok, engem szólítanak. Nem engem, a számomat. Vizenyős tekintetű, keskedt emberke bámul rám a szemüvege mögül.

– XWDZ19-671-es, ugye?
– Azt hiszem, igen, miről lenne szó?

– Miről, miről? Ettől hangos a város. Maguk az elfuserált széria.

– Hogy érti ezt? Kikérem magamnak! Adja ki a papírt, aztán léptem. Éhes vagyok, iszom egy kávé.

– Nem észlelt valami furcsát magán?

– Nem. Vagyis de, ez a seb a fülem mögött.

– Maga szerint meddig marad életben egy ember ilyen sérüléssel?

– Nem tudom, hát... Mindenestre élek, és ez jó.

– Maga csak hiszi, hogy él. Adminisztratív hiba történt. A tegnapi napra kiszabott halálesetek ugyan megtörténtek, de a biológiai exitus nem állt be, csórikáim sajnálatos módon tovább kóvályognak a világban, ami éppenséggel nem szerencsés. Úgy kell összefogdosni önöket adminisztratív módszerekkel.

– De miért kell begyűjteni miniket? Hiszen így kaptunk egy kis haladékat... Helyrehozhatnánk egy-két dolgot... Meglátogathatnánk agg rokonainkat... Megtanulhatnánk ukulelézni... Tehetnék valamit az emberiségért.

– Nem úgy van az, hapsikám – váltott bizalmaskodásba hirtelen a cingár hivatalnok. – Maga nem ért semmit. Rendnek kell lennie. Tévedés történt, de ez csupán annyit jelent, hogy maguk kétszer halnak meg.

– De hiszen ez gyilkosság! Tiltakozom!

Ám ekkor hirtelen előugrott két hatalmas termetű fickó, akikre egész biztosan jók lettek volna a szekrényben talált ruhák, kétfelől karon ragadtak, és csak annyit éreztem, hogy egy injekciós tű hegye hatol a nyakamba.

EGY FÉRFI (RÉSZLET)

(stilisztikai reváns Esterházy Péter Egy nő című művére)

(26)

Van egy férfi. Annyira műveletlen, hogy engem szeret.

Mint minden nő, én is azt hiszem, mindent tudok a férfiakról. Persze lövésem sincs semmiről. Ez azért is elkésztítő, mivel a férfiak alapvetően mind egyformák, tehát olyan nagyon nincs is mit tudni, viszont mi, nők rendelkezünk azzal a kiváló tulajdonsággal, hogy még a végtelenbe futó vonalra is képesek vagyunk elhelyezni egy-két gödröcskét, esetleg kisebb-nagyobb buckát, szélsőségesebb esetekben néhány Himaláját. Tehát teljes bizonytalanságban vagyok. Drukkolok magamban, hogy hátha csak hazudik. Mélyen a szemébe nézek, mert az állítólag a lélek tükre. Magamat látom meg benne.

A saját szemembe nézek. Legfőképpen a kíváncsiság hajt. Ilyesmi mégsem mindennap történik az emberrel. Fürkésze néz rám az a másik, aki szintén én vagyok. Mintha fel akarna falni. Gyerekkoromban az öregasszonyok babonás szertartásokkal köpködtek, hogy meg ne igézzem őket – mondták –, pedig én nem csináltam semmit, csak figyeltem, ahogy nagymamával pletykálgatnak, és mint jólnevelt kisgyerek, nem beszéltem bele a felnőttek társalgásába. A népi babona eme spontán megnyilvánulása váratlanul ért, mivel csak kikerekedett szem-

mekkel hallgattam, amely egy majdani írónál teljesen természetes hozzáállás, amivel fontos benyomásokat gyűjt jövőbeni szövegekhez, és hatévesen úgy véltem, erre a legalkalmasabb, ha a felnőttek minden mondatát magamba szívom. Jobb helyeken ezt némi malíciával kóros kíváncsiskodásnak neveznék, amely rágalom, én irodalmi pályára készültem.

Ma már semmire sem emlékszem abból, amiről beszéltek, de arra igen, hogy néztek rám, és minősítették kék szemeimet veszélyesnek, olyanoknak, mint amelyek képesek másoknak kárt okozni.

Tehát magamat nézem. A kék szemceruzával kihúzott szem még nagyobbnak tűnik. Mint a tenger, amely elnyel bármit: hajókat, szigeteket, városokat, komplett civilizációt. Bármit. Semmi kedvem a víz mélyén végezni, összealgásodva, ahova unatkozó halak járnak délutáni traccspartira. Kitérek a nézés elől, és igazat adok az igézéssel engem vádló öregasszonynak: a kék szemek veszélyesek. Azonban megjuhászodással semmire sem lehet menni, így lerázva magamról a népi hiedelmek révén rám törő alaptalan félelmeket – elvégre én felvilágosult nő vagyok, nem hiszek vénasszonyos ostobaságban, legfeljebb a rossz karmában.

Egy kicsit megszeppenve, de határozottan nézek szembe önmagammal. Kérem tőle, azaz

magamtól: most mi van? A tükörképem megvonja a vállát, nem válaszol, leül a fotelbe, hanyag mozdulattal keresztbe teszi a lábát, és rúzsolni kezdi a száját. Vértörőre. Az az igazság, hogy imádom a vérvörös színt. Megnyugodva látom, hogy képmásom nem valamiféle vacak márkával próbálkozik, amelyik az első sóhajra eltűnik az ajkáról, hanem a harctéri bevetéseket is túlélő MAC-ról van szó. Azt is észlelem, hogy nem úgy, mint én, aki két laza vonással viszi fel a színt, majd az ajkakat egymáshoz dörzsölve oszlatja el egyenletesen, hanem mint valami túlsocializált Rembrandt, aprócska mozdulatokkal, milliméterről milliméterre, alaposan megdolgozva a felületet halad előre. Nekem ehhez nem lenne türelmem, ezért csodálattal vegyes kétkedéssel nézem ügyködését.

– És? – kérdezem, mert nem azért vagyunk itt, hogy kozmetikai eszmefuttatást tartsunk arról, mi a jobb, a Max Factor-e, vagy a Maybelline.

– Mit és? – löki vissza a próbálkozásomat, miközben csücsörít, hogy a remekműve kifogástalan lehessen.

– Mi van ezzel a tökfejvel? – erősködöm.

– Mi lenne? – vonja meg a vállát – Hát egy tökfej.

Még nagyobb bizonytalanságba zuhanok. Mocarogni kezd bennem az úgynevezett női ösztön. Nem értek semmit.



Don Quijote

Iancu Laura Útmenti járás

pipacsból van a legtöbb és szomorúfűzből
s amikor hátrafordulok
feléd futó felhőket látok
csak el ne tévedjek
jaj el ne ájuljak
hol éjszakázom majd és mit mondok
miért cserepes a szám
miért követnek a villámok
és viszontlátom-e magam
ebben a szállásadó menekülésben
lesz-e kezem és lát-e még szemem
napraforgót zölden sárgán
s legvégül feketében
régi de valamiképpen
szép ez a kép
szépsége örökségem

Húsvét után

meghoztam a döntést hétvégén
imádkozom talán szavakkal
talán csak fákat ölelve
ha pedig esni fog tovább verebek
közé állok s hogy ne tessek demagógnak
ez utóbbit nem hívom imádságnak
sem bójtnak sem áldozatnak
két napom lesz elhalni
s kikelni mint a mag

Kapaszkodás

nem hittem volna hogy egyszer
leírom a szót ballonkabát
milyen más volt így a
karod micsoda lány kapaszkodás
ha azok a felhők kivilágosodnak
már mehetek én is
el érted utánad és elmondom
tegnap tegnap a túlélésre
mentem törvényre szentségre
de most most már a semmit akarom
hosszú élet helyett
egyetlen hibajavítást
irigylem a földet ahol vagy
irigylem a Napot mely csókolgat s elnyeli csókjaidat
irigylem a kilincset s a zárban felcsattanó csellóhangokat

Ad notam mortis

tűnődöm mi hal előbb
meg a testem az árnyéka
mennyi idő és milyen hosszú a halál
Istenem
és milyen fehér mint a betegség
amikor a tudat készül az éjszakára
amelyen elárultatott
a test
a test meztelenül mutatja magát
ütik-verik a kezek mint a zongorát
mintha a kéz kórust vezényelne
de a test már nem szégyenkezik
nem ölel s nem ölelik

TÖRMELEKNAPLÓ

HÓDOLAT CHARLES BUKOWSKINAK

Éppen aznap pateroltak ki a szerkesztőségéből, pedig amíg ott voltam, valóban nem ittam egyetlen kortyot sem, vagy legalábbis munka közben nem, és arra is vigyáztam, hogy másnaposan se menjek be, de valamiért nem tetszhetett nekik a pofám. Van ez így. Ócska módon csinálták. Azt hittem, csak egy sima perzsa lesz, de leültettek, ami addig még nem fordult elő. Innen tudtam, hogy valami nagy szar jön.

– Holnaptól nem dolgozol itt, ma volt az utolsó napod – mondta a főszerk. – Van pénzed hazaútra?

– Nincs – hazudtam. Volt még kétszáz a szobámban, a szekrényben, meg az ételjegyekből vagy öt darab.

– Mennyi a vonat? – kérdezte.

– Nem tudom.

– Százötven elég lesz?

– Biztosan.

– Adunk most kétszázat. Nem vonjuk le a fizüdből, azt megkapod hiánytalanul.

– Még befejezném, amit elkezdtem – mondtam, hogy megjártam a lelkiismeretes kis faszt. Hátha meghatódnak, vagy valami: lelkifurdalásuk lesz, megkegyelmeznek, tudom is én...

– Hagyd csak! Tedd a közösbe, majd valaki befejezi, úgy tudom, kilenckor van egy vonat Brassó irányába, most hat múlt tíz perccel, le ne késsed. Miről szól?

– Van az a sztrájkos. A balhé miatt, mert az igazgató megfenyegette a takarítónőt, hogy elvágja a torkát, majd megdugja a hulláját. Na most az igazgató tagad, de a takarítónő azt mondja, felvette az egészet a telefonjával, és ideadja a hanganyagot, de most meg nem veszi fel a telefont. Itt hagyom a jegyzetet a boxomban, és...

– Oké! A könyvelőségen vedd fel a kétszázat, odaszóllok telefonon – fojtotta belém a szót.

– Oké... – mondtam én is.

Csendesen csuktam be az ajtót magam mögött, mintha egy értekezletről akarnék észrevétlenül felszívódni. Indultam a boxomhoz, mikor a tördelő csak a két ujjával ollót utánozva kérdezte, hogy szétzedtek-e, én meg elhúztam az ujjam a torkom előtt, hogy kinyírtak. Bögréjével a kezében éppen cigizni meg kávézni indult. És olyan, de olyan csinos meg dögös meg minden volt... A fejével intett, hogy lépjek ki utána a folyosóra.

– Mi történt?

– Kirúgtak. Azonnali hatállyal.

– Ne bassz!

– Ma felülök az első vonatra, és zuhause!

Nézett azzal a két fekete, cigányos szemével, nekem meg elszorult a torkom. Most már szóba merem állni vele. Mindeddig meg sem mertem mukkanni a jelenlétében, pedig észrevettem, hogy néha lopva rám néz. Rám: olcsófarmer, kitaposottportcipő, sajtótájékoztatónrövidnadrág lúzerjanira, én meg csak vágtam a pókerarcot, lebénultak az arcizmain, nulla voltam. De már nincs tétje a dolognak: még vagy tízpercnyi munkám maradt a szerkesztőségben, aztán soha többé nem látom. Most annyira megkívántam, hogy az volt az érzésem, egy hétig ki nem venném a pofámat a combjai közül, ha esélyem lenne oda-furakodni. Egy álló évig csak szerelmeskednék vele, meg nagyokat dumálnánk, és egyszerre vennék ki szabadnapot, meg tudom is én... édesistenkém!

A kocsmá, amit a belső külvárosban kerestem, már nem volt meg. Helyén egy cipőjavító nyílt, de a műhellyel átellenben egy újabb pléhbodegát vettem észre. Valójában szendvicspanelekből összetakolt ivó volt, olcsó töménnyel, sósrudakkal és bulvárlapokkal a kirakatban. Egy kis terasz állt a bódé mögött, két asztallal. A kiszolgálás egy kis ablakon át történt, „Csomagolnom kellene”, gondoltam, majd kikértem egy pohár vodkát. Egyhajtásra benyakaltam, majd még egyet kértem és egy sört. Leültem az egyik asztalhoz, és a szemközti ház tűzfalát bámultam. Ekkor jött oda az asztalomhoz a kék dzsekis arc meg a csaj.



Karantén

– Hallod, baszom? Nem akarsz egy csajot egy órára? – kérdezte.

– Nem ártana – válaszoltam.

– Tizenhét éves, százötvenért egy órára elviheted – mondta a kék dzsekis.

Ránéztem a lányra: több volt, mint tizenhét. Jó húsz-huszonegyet tippeltem. Még így is túl fiatal hozzám. Viszont ápoltnak tűnt, izlésesen öltözött, akár egy kis elsőéves egyetemista.

– Menjünk ki – mondta a fickó. Kimentem a kocsmá elé.

– Nézd, nincs nálad elég pénz, otthon van – hadartam. Körbenéztem, hogy ki lát. Akkor vettem észre a melegítőcsikkot. Azt a tipikus melegítőcsikkot szerelmes rossz arcot, akinek a fajtáját általában nagy ívben kerülöm. De hát volt félretett

pénzem, ki voltam rúgva, a fizetés öt nap múlva...

– Mennyi van nálad? – kérdezte sürgetően a kék dzsekis. Ekkor melegítőcsikkot is megindult felénk. Nemsokára mindketten rajtam voltak. Védtem az arcomat, de kaptam bele úgy is, elég szépen. Talán harminc volt a zsebeimben, ennyit tudtak elvenni tőlem, a bankkártyám nem kellett nekik.

– Tűnj el a picsába! – mondta a kocsmáros.

– Megmosom a pofámat – feleltem.

– Utána meg szépen eltűnsz a picsába! – válaszolta, aztán többé nem törődött velem.

Horváth Szekeres István

ton ismerősökbe, ha merevrészen vagy deliriumtól ketyegve lődörögtem az utcákon. Ezért még egy napot ültem. Aztán a rákövetkező napon, valamikor késő délután, felszálltam egy vonatra. P-ben volt az átszállás. A váróteremben persze én voltam a sztár. Másnaposságtól meg veréstől puffadt arc, vérmes szemek, háton koszos hátizsák, bal hónom alatt egy nyálfoltos párna. Mindenki engem nézett meg a párnát. Hiába forgattam, mindkét oldala nyálfoltos volt. A paplanom a hátizsák mélyén. Akármilyen vadul is néztem ki, legalább a másnaposságom elszállt: egy diazepam meg két sör megtette a hatását. Visszatért az étvágyam is. Míg hot dogért álltam sorban, szépen lenyúlták a hátizsákomat a lefosott paplannal, mosatlan alsókkal, kemény, büdös zoknijaimmal. Még az a nyamvadt párna is eltűnt. Az egyenlegemen volt még valami, kápé is került a pénztárcámban, meg a zsebeimben és a zoknimba gyűrve, úgyhogy nem idegeltem magam, inkább beültem egy kocsmába.

Koszor, lepukkant pincelakásban ébredtem, vörös hajkorona borult az arcomba. Felültem az ágyon. A padlót néztem, hogy hiányzik két deszka, sárgás gyom nő ki a résen, majd az apró vaskályhát bámultam a szoba kormos sarkában. Rajta egy lepattozott zománcú kis láboska, az asztalon két üres babkonzerv doboza, félig megrágott zöldhagyma. És nem volt rajtam sem nadrág, sem alsógatya, egyik zoknim a lábamon, a másik a földön. A pulóverem meg a dzsekim viszont rajtam volt. Semmire nem emlékeztem. Azon tűnődtem, hogy most azonnal öltözzek és lelépjek. Az szemétség lett volna. De mi van, ha randa a csaj, mint a fekete éjszaka, vagy valami ragyás képű vén szutyoka, akinek fiatal húsa fáj a foga? Megfordult, a vörös haj félrehullott az arcából. Egyáltalán nem volt ronda, igaz, szép sem, olyan átlag vöröske kis halvány szeplőkkel az orra körül, kábé harmincéves lehet. Meztelen jobb lába kilógott a takaró alól. Jó pár napja nem gyantáztatható, apró, sűrű pihe borította a lábszárát, de egész formás kis lábak voltak azok. Nem rossz, gondoltam, miután a két poharat meg a félig üres pálinkásüveget is megláttam az asztalon. Feltápáskodtam, megkerestem a gatyámat, felhúztam, majd tüzet raktam a kályhában. Kiittam a maradék pálinkát, s miközben a nap első cigijének kékes füstjét tüdőztem, feltettem főni valami kávét.

Majd teljesen levetkőztem, visszabújtam a takaróhegy alá, és odasimultam az én kis vöröskémhez. Kissé izzadságszaga volt, másnapos, női hónaljszaga, de azt is csak a dezodorjának illatával keveredve éreztem. Ez megnyugtató. Láttam az ablakon át, ahogy lassan szálló pelyhekkel indul az első havazás.

– Megfőtt a kávé, galambocskám – mondtam a csajnak, közben végigsimítottam a combján, majd gyengéden belemarkoltam puha, meleg fenekébe.

– Ehöm – mondta mély, elcigizett hangon. – Pálinka még maradt? Adj egy cigit...

– Mindjárt meggyújtok egyet neked is, pálinkáért meg elmegyek később – válaszoltam, majd hanyatt feküdtem, és kezét lassan az ágyékomhoz vontam.

Kopriva Nikolett

Épp meghal valaki

Elharapott ajkak. Rég szóltál,
ideje megszabadulnom a rossz szokásoktól,
és a képzettől, hogy az erdőben ősi szellemek laknak.
Fényben alszom. Ezért kell havonta
villanykörtét cserélni, kidobálni a lámpaburába
ragadt legyek tetemeit. Egy egész hegy
az udvaron. Pedig a szél gyakran fúj,
néha leesik a háztető, és a szabad ég alatt
alszunk, véresre vakarjuk a szúnyogcsípéseket.
Az erdő fái csillognak, reszket a föld,
a szomszédban épp meghal valaki,
a tükröket letakarom.
Harangoznak.

Új ország épült az erdőn túl

Új ország épült az erdőn túl, jön a költöztetőkocsi,
elviszi a japán cseresznyéket,
a szentjánosbogarakat a kertből.
Azt mondják, az erdőn túl jó a világ, szépek az emberek,
és nincs gaz a kertekben, sok az átutazó.
Pokrócba bugyolálom magam, rám szédül a sötétség.

Elvesztem a személyi igazolványom, fel-alá járkálok
kacsaringós utakon, mindegyik a folyóhoz vezet.
Keresem a szép embereket, mondják meg, hogy jutok haza!
De csak egyet látok, nincs arca,
és a pékségbe zárkózik, amikor meglát.
A korlátra teregetett ruhákból
fehér víz csöpögött hajamra,
olcsó cigaretták füstje szívárgott az ablakból.
Itt nincsenek japán cseresznyék, és nincs túlpart,
mint egy kék verem, áll a folyó, nem morajlik.

Álltam a folyó mellett,
valaki volt a hátam mögött.
Kérdezte, hogy enyéme-e a szentjánosbogarak,
kialudt mind, halottan hevernek
fám rózsaszín odvában.

Murányi Sándor Olivér

BÁNK BÁN ÉS A HÁZI BUDDHISTA (REGÉNYRÉSZLET)

– Hova mész?! – kiált valaki a sötétből, amikor romániai rendszámú, hargitai jelzésű autóból kiszállok, hogy megvizsgáljam a vízállást, mielőtt harcsára dobok. Válaszra nincs időm. Harsány operaénekes-hangú hahotát hallok, amibe csodálkozás vegyül: – Nem hiszem el! – Megközelítem a két alakot, akik előtt az estében is megcsillannak a sörös poharak. – Te mit keresel itt a világ végén, a Szentendrei-szigeten? – nevetnek. – Itt lakom. Itt is – felelem. A nagyobbik árny sört rendel. – Nem iszom – mentegőzöm. – Miért? Nem vagy székely? – kérdik. – De igen, csak most autózom és horgászom. – Addig erősködnek, amíg elfogadom a korsó sört, tudva, hogy a mezei utakon vezetek majd óvatosan haza. – Tudod, hogy hívják a székelyek, aki csak három pohár pálinkát iszik? – ? – Sofőr! – Újra nevetnek. Most jövök rá: egyiküket ismerem. Molnár, a primás, aki nagyváradi egyetemi éveim alatt húzta a táncházakban talpam alá a kalotaszegi legényest. Bemutatja a testvérét, Lajost, akiről kiderül: nemzetközi hírű operaénekes, nemcsak Bánk bán szerepét énekli az Operában, hanem a Bécsi Filharmonikusoknál is szerepel, és a New York-i Metropolitan Operánál alakít főszerepeket. Jól megtermelt, szakállas székely ember, ritka kedves arccal, aki éveken keresztül költözött a szigetre. Szomszédok vagyunk, ő Horányban él a családjával, jómagam Surány I-ben.

A korsó sör után továbbhajtok harcsázni. Találkozásaink lassan rendszeressé válnak. Megtisztelő, hogy fiam születésekor eljön az udvaromra újszülöttköszöntőt énekelni, majd, amikor horgászcsónakot veszek, együtt avatjuk fel. A ladik orrán ül a százharminc kilójával, hosszú szakállával, hajával, és fennhangon énekli a Barcarolát. A mellettünk elhaladó kajakosok furán néznek, és jókat derülnek a jeleneten. Lajos egyszerre vezényel és áriázik. Gyönyörű hangját messze viszi a dunai szél. Másnap az ő csónakja következik. Levontatom neki az udvaráról a terepjáróval a partra. Nehezen tudom beállítani az autóhoz kötött szállítót úgy, hogy vízre csússzon róla a csónak. Lajos mögöttem ügyködik. Látszik, igazi gyakorlatias székely, nem vonakodik a munkától. Mellette tőszomszédja, Menyus segítkezik, akiről később tudom meg, hogy fiatalabb korában aikidózott, és elmondása szerint Vörös Erik jobb keze volt a viking harcokban, ezért nagyon ért a csónakhoz. Ettől kezdve házi buddhistának becézem. – Induljatok el ketten a csónakkal, én elviszem a hordozót a stéghez, és ott várlak titeket! – mondom, majd távozom az utánfutóval. Három kilométert haladhatok, amikor megszólal a mobilom: – Baj van! Elromlott a csónakmotor! Evezünk! – hallom Lajost. – Öt kilométer! Várlak! Tartsatok ki! – Megérkezek a révhez, ahol a két révész az evezős hír hallatán elmosolyodik. – Művészek, művészek – csóválják a fejüket. Nem tudom, mennyi idő telik el, amikor a távolban a fehér csónak feltűnik a Dunán. Két sziluett evez rajta. Tenyeremből napellenzőt formálok, úgy nézem őket. Közben újra megszólal a mobilom: – Hoztál ugye egy-egy hideg sört, mert nagyon ideges vagyok! – szól bele az operaénekes. Szerencsére sejtettem, hogy ez a kérdés el fog hangozni. Útközben vettem három doboz sört, gondoltam, hogy a fiúk szomjasak lesznek. Most már az is látszik, ahogy eveznek. Elöl a Vörös Erikre hasonlító székely operaénekes meríti vízbe a lapátot, miközben teli torokból énekli:

*Che bella cosa ,na jurnata ,e sole
N'aria serene doppo ,na tempesta
Pe'll'aria fresca pare già ,na festa
Che bella cosa ,na jurnata e'sole
Ma n'atu sole
Chiu' bello oi ne'
,O sole mio
Sta ,nfronte a te*

Selymes hangja messzire elhallatszik. – Mi a tököm ez? Annyi sört ittunk, hogy Velencében vagyunk, s

jön a gondoliere? – kérdi az egyik révész a másik. A dal úgy zeng, hogy nem viszonzom nevetéssel a kérdést, csak figyelek. Ha házi buddhistánk tényleg hiszi, hogy Vörös Erik seregében harcolt, akkor itt most a főnöke mögött evez. Rendkívül groteszk látvány, ahogy kopaszodó homlokával, szélben lobogó, hosszú szürke hajával néha fel-feltűnik a hatalmas termetű operaénekes mögött. Kicsit olyanok, mint Piedone és Terence Hill, bár utóbbira jómagam talán jobban hasonlítok, a házi buddhista inkább olyan, mint egy vén indián. Ahogy közelednek, elhalkul az ének. A két evezős arca egyre morcosabb lesz. A révészekkel segítünk nekik. – Kösd az én csónakomhoz! – szólok Lajosnak. – Egy pár művészcsónak! – mormolja az egyik révész. Kidobják a kötelet a stégre. Beugrom a csónakomba, és elkezdem összekötözni a két vízi járgányt. Lajos arca láthatóan ideges, fáradt, de az alapvetően nyugodt természetű nagy férfi ilyenkor sem agresszív – annak ellenére sem, hogy a házi buddhista mesélni kezd: – Bele akart lődni mérgében a vízbe! – Biztosan nem jól eveztlél – nevetem el magam. – Arról szó sincs! – húzza ki magát. – Vörös Erik nagyon sokszor megdicsért, hogy jól evezek! – Melyik, az igazi vagy a reinkarnációja? – intek Lajos felé, aki ezen elkacagja magát.

A sörösdozok kinyílnak. Ahogy iszunk, a házi buddhista magyarázni kezd: – Az aikidó a legjobb! Értitek? – Hét évet dzsúdóztam Csíkszeredában – veti oda Lajos, én pedig: – Harminc évet karatéztam Székelyudvarhelyen. – Erre Menyus felforrtan: – Én az aikidóban olyat tudok mozdulni, hogy egymást lefejelve mindketten földre zuhantok! – Összenézünk. Mulatunk. Elkészüléskor átölelem Vörös Erik reinkarnációját, Bánk bánt. Sötétedik. Ahogy távoznak, hallom a szigeti szürkülésben:

*Mint száműzött, ki vándorol a sűrű éjen át
Vad fergetegben nem lelé vezérlő csillagát
Az emberszív is úgy bolyong, oly egyes egyedül
Úgy tépi künn az orkán mint az önvád itt belül...*

Eredetileg ilyen a strófa:

*Mint száműzött, ki vándorol
A sűrű éjen át,
S vad fergetegben nem lelé
Vezérlő csillagát,
Az emberszív is úgy bolyong,
Oly egyes-egyedül,
Úgy tépi künn az orkán,
Mint az önvád itt belül.*

*Márton Áron püspök jelmondata: *Non recuso laborem. Nem vonakodom a munkától.*



Disputa



Halak az asztalon

törökországi levelek

György Attila

TIMUR KAPITÁNY LEVELEI TEKIRDAĢBÓL,
NEVEZETT RODOSTÓBÓL (VIII.)**HUSZADIK LEVÉL, ÚTILAPI.
KEDVES, SZERELMETES RÓZSI NÉNÉM!**

Annyira hiányzik nekem Csíksomlyó, hogy soha nem felejthetem a Tilos kávéházat. Jó na, az nem ott volt, de akkor is. Én itt most elvagyok, megvan még a kartondobozos garzonom, és újabban nem csak színes egerekkel álmodom, hanem Veled is, az éjszaka is egyet fényképeztem mentálisan álmomban, jaj, ha még egyszer odabújhatnék a nagy kövér hasad mellé...

Hallottam, erős házi őrizetben vagy, a Macskák istene nem ver bottal, tapasztald meg Te is, milyen ez az élet.

Remélem, pálinkád még van, söröd is, engem mostanában ellát a helyi sörgyár, meg hát a görög és bolgár macskák hozogatnak rakiját, szóval panaszra nincsen okom, csak egyszerűen haza akarok menni végre, mert jobb nekem otthon a fekete kenyér, mint itt a fehér.

Kedves néném, annyira hiányolom az otthoni undokságotokat, odaadnám érte a fél farkamat, de amíg karanténban vagytok, nem megyek haza, utána talán elvisznek.

Eddig is csak a kitoloncolással fenyegetnek, ne tudd meg, milyen a székely macska élete errefelé, időnként meghív-nak egy-egy koszorúzásra, s mind valamiféle közös ősünkről beszélgetnek, hát, van benne valami, de azért jó lenne, ha néha-néha adnának egy jó füstölt tőkehalat is.

Engem az ilyen fogadásokon a svédasztalnak közelébe sem engednek, én csak a török asztal alatt kapok helyet, igaz, megszerettem a humuszt azóta, s a báránysült egyenesen mennyei.

Lélekben Veled vagyok kedves, utálatos Rózsai néném, alig várom, egyszer s mindenkorra melléd bújhassak.

Otthon.

*Szerető híved, Timur, saját mancsával, küldöm ezen levalem egy sirállyal,
menj el érte a Szent Anna-tóig.*

**HUSZÖNEGYEDIK LEVÉL, ÚTILAPI.
KEDVES, EGYETLEN RÓZSI NÉNÉM!**

Ver engem a balsors rendesen, de se baj, macskából vagyunk, túléltünk már mindent II. Széth fáraó eltemetése óta, oda se neki, jöjjön, aminek jönnie kell, tú bi or nát tú bi, s a hiúságoknak hiúsága, s csak szóljon a tárogató.

Azért lettem hirtelen ilyen művelt, mert a minap a helyi könyvtár szemetesében, akarom mondani menzáján, találtam néhány papiruszt, egyiket bizonyos hamuban sült rabbi írta, aztán valami angol rövidszőrű, sexpir macska, meg egyebek, de ezzel nem fárasztalak.

A dolgok állása az, hogy most megint költözőben vagyok, erősen el akarják venni a szerdánként nagy böhöm kosikkal érkező martalócok az összkomfortos kartongarzonomat, úgy vélem, ki kell költözni a Boszporusz partjára.

Ott is van élet.

Már ki is néztem magamnak egy szép kikötőoszlopot, egyelőre még szabad, remélem, a hajókötelet majd nem a nyakamba dobják, mert a hülye selyemzsinórokból már nagyon elegendem van.

Drága néném, alig várom, hogy a bajuszunk újra jól összeakadjon, nincs is annál szebb, és győzőn a jobbik, illetve én.

Tényleg nem értem, mostanában miért nem írsz levelet nekem, legutóbb is egy olyan rágós seregéllyel küldted, alig tudtam megenni.

Itt azt rebesgetik a kerengő macskák, hogy otthon valami választások lesznek, s talán amnesztiát is kapok, ha hazamegyek, de ezt akkor hiszem, ha látom a pecsétes iratot, s akkor sem.

Megyek, s megnézem a kikötőben az új helyet.

Küldök neked egy régi fényképet, ezt még tőled kaptam. Kapsz egy képet rólam,

Ha hiányzom, ezt mindig nézheted, szét is karmolhatod.

Ha gondolod.

*Szerető híved, Timur, Te meg csak maradj ott a jó melegben, a nyavalya essen a jó dolgodba,
Te mameluk, mert az vagy.
Kelt ott, ahol, a müezzin már hármát kuvikkolt.*



Alkonyat

vers

Székely-Benczédi Endre

Volt idő

Mikor a költő szavát
lombikba zárták.
Talán dísznek,
hogy mutogatható legyen,
mint egy csokor szárított virág.

Nem tömték be
a száját. Tátoghatott.

A tömeg (ha volt),
csak sterilizált hangot
hallhatott. Csontvázát
mindennek, amit
vérében pácolt, és elméje
nyársán forgatott
a parázs fölött, ami izzott
még, mikor a vihar
fölötte átvonult.

Láttam

láncfűrészrel ledöntött
fenyőt. Délcegen állt még
a gyökerein a sziklák
között, ahová született.
Legallyaszták. Csak ágcsomok
maradtak a testén.
Láttam, ahogy láncokkal
vontatják lovak lefelé a lejtőn.
Capinakkal tértgették
a helyes útra, ahonnan véletlenül
letért...

Láttam azt is,
ami utána maradt:
árkokat a földön végig
a lejtőn, amiket ágainak
csomkjával kapart.
Nem tudom, hogy ránk
mi vár. Milyen nyomot
hagyunk magunk után, ha
elvonatják alólunk
a szülőföldet, és fejünk fölül
a szülőveget?!...

Hozzá kell szokni

a zoknihoz is, és hogy
a szoba naponta másabb.
Másabb a szólecsó az utcán,
a házban, telefonon és
a médiában. Nem érdemes
borotválkozni sem, senkiért.
A tükörért. Talán. Nem
bírák, de elindítja benned
a büntudatot.

Szósziklaomlások

elől nincs menedék.
A jótékony csend halott.
Az elindított verssor
megáll a gondolat peremén,
mint enyhülés után
fagyos hajnalon
a jégcsapok.

A szósziklaomlások
oka ismeretlen,
vagy tagadott.
De arrafelé omlott,
ahol élni engedett
a sorsunk, és csikorgó
fogakkal is élni akarunk.

A CSANÁDI KISIRATOS ÉS NAGYVARJAS TÁJSZAVAI (K-PI)

Vajda Anna Noémi

Az Arad megyei Nagyvarjas és Kisiratos tájszavait vettem össze a teljesség igénye nélkül. A mindkét faluban ugyanúgy használt szavaknál nem jelzem a helységnevet.

kajsza *ferde, torz, kifecamodott pl. valakinek a járása*
kajsza eszű ütődött (Nagyvarjas)

„Mikor valaki sokat, olykor összefüggéstelenül fecseg. Aki nem tudja, merre van az előre.” (Szabó István)

kajsza szömü kancsal (Nagyvarjas)

kalahütyös ütődött, zakkant

kankutya, kankutya tánc, kankutyás egymásba ereszkedő tartás tánc közben (Nagyvarjas)

„Amikor tánc közben a legíny kitarja a farát, oszt fönt mög magáhon szorítja a lányt. Mikor a férfi keze lecsúszik a lány, asszony farára, oszt ott is marad.” (Szabó István)

kaparkodó, kaparkodós, güzü 1. *szorgalmas 'Kaparkodós, mint a güzü.'* (Kisiratos), 2. *takarékos, spóroló, 3. fukar, 4. magának való, kapzsi, 'höröcsög'* (Nagyvarjas)

„A kaparkodós gyűjtögető is, de tágabban. Az, aki szereti bebiztosítani magát, és nem hagyja ki a kínáló lehetőségeket, alkalmakat.” (Szabó István)

karistolás karmol, karmolás

karmizsál 1. 'kikarmizsál' *elkarmol, pl. ~ta a baba az arcát* (Kisiratos), 2. 'karmizsál' *olvashatatlanul, macskakaparással ír* (Nagyvarjas)

„Jó száz évvel ezelőtt (még a tizennégyi háború előtt) volt a falunkban egy Koromzsi nevű jegyző. De olyan macskakaparással írt, hogy elnevezték Karmizsainak...” (Szabó István)

3. 'elkarmizsálta' *elnagyolta (a munkát)* (Nagyvarjas), 4. 'odakarmizsált' *csúnyán, tökéletlenül meszelt* (Nagyvarjas)

kéve, kive l. **marok, kötelet csinál**

kinyagdul, mögnyagdul, elnyagdul 'mögglazul' pl. késben az él

kistest kislányok nemi szerve (Nagyvarjas) l. **rózsa kopasz** l. **kugli**

korozsma, korozsmába kap, korozsmát visz(nek): 1. *keresztcsülök kelengyeajándéka, keresztelői ajándék* (Kisiratos, Nagyvarjas) 2. *bérmakeresztelői ajándék is* (Nagyvarjas)

„Korozsmát vittek, ajándékot korozsmába, mikor köröszöltek — ékszer vagy ruhát is — a kisbabának.” (Lévai Lajos)

„Értékes, csicsás holmi. Én karórát kaptam korozsmába keresztapáméktól. Az ősi magyar nyelvben Korozsma egy gazdag, mesés Aral-melléki város: az Amu-Darja folyó mentén létrejött Chvarezm Birodalom fővárosa, Chvarezm (Hvarezm, Khorezm, Chorezm, Korozsma?). Kézai Simon mester szerint Csaba királyfi innét hozott feleséget.” (Szabó István: Az Isten háta mögül. Emberek, tájak, idők, Ötágú Sip Kulturális Egyesület, 2020, Szeged)

körösz *búzakereszt* 18 kévéből állt Kisiratoson, 24-ből Nagyvarjason l. **kötelet csinál**

„4x4 vála, az 16, meg az alsó és legfelső kéve, a 'harangozó' és a 'pap' tette ki a 18 kévét, tehát 18 kéve a körösz.” (Lévai Lajos)

köröszöl *biz. a kévét keresztbe hordja*

kötél búzakötél

„A búzaföldön termett szép búza szárára volt szükség. A búzaszalma, a búza szára nagyon erős, ha nedves. Eből lett a köté. Rajta maradt a kalász is. A kalászos végét eresztettük össze, ott keletkeztettük a göröcsöt. A búzakötél végén mög a gyükerek. Így 'festött' a kötél.” (Szabó István)

kötelet csinál (Kisiratos, Nagyvarjas), **kötelet ver** (Nagyvarjas) *búzakötelet készít* (l. **göröcs**)

„Búzaaratáskor kora hajnalban kimentünk a még harmatos búzaföldre, s 'kötelet csináltunk', 'kötelet vertünk'. Kitéptük a földből a jó, hosszú szálú búzát gyökerestől, a kalászos végével összeeresztettünk egy-egy marok búzaszálát, s 'pacsirtafejes kötéssel' összebogoztuk. Ez lett a göröcs vagy bog. A ver szó valószínűleg azért nyert létjogot, mert amikor kitéptük a búzát a földből, jó alaposan le kellett verni a gyökeréről a földet. Ezután 'pászintot-

ták' össze a kalászos végével a két maroknyi búzacsomót, és kötötték a 'pacsirtafejet'. A kész 'kötelet' csomóba raktuk, megöntöttük, 'mögszentöltük', beáztattuk vízzel, hogy ne száradjon ki, és napközben kötéskor ne törjön a kánikulában.

Az így elkészült 'búzakötél' két végén tehát a 'gyükeres' rész volt. Egy-egy ilyen kötél kb. másfél méter hosszú volt, belefért a kéve, s meg lehetett kötni. Aztán a bekötött kévét 'köröszbe', keresztbe hordtuk. Nálunk 24 kéve tett ki egy kereszt búzát, búzaköröszöt.” (Szabó István)

kötelet szór, kötelet terít, kötelet vet a búzakötelet a földre terítik

„Elöl haladt a kaszás, aki levágta a búzát. Rögtön, a nyomában, a 'marokszedő'. Ő kévékbe szedte a 'kaszalmányt'. Mindenek előtt el kellett szórni, teríteni vagy vetni a kötelet, azaz a kaszás után, a marokszedő mögé kiteríteni a friss, nedves kötelet, mert arra rakták a 'marokot', az összeszedett búzát. S mindjárt kellett kötni a kévét, mert különben jöhetett egy forgószél, és szétszórta az egészet.

A kötelet gyerök teríti. Ha van. Mindnyájan készítettük. Az én dolgom a kötélverés volt: leverni róla a földet. Mikor nagyobb lettem, én is szedtem a szép, hosszú szálú búzát kötélnak valónak.

A kaszás elől vágja a rődöt, a rendet. Utána a marokszedő — rendszerint asszony — hosszú ruhában, hogy hajladozaskor 'nè löhessön alálatni.' ('Aki az asszonyok alá néz, mögvakul.') Anyám tette kévébe, rá a kötélre, és be is kötötte. Mikor 12-13 éves lettem, én 'köröszöltem', vagyis raktam a keresztet. A végén még összegebrelyéztem az elhullott szálakat is. Bővült a munkaköröm, a kor haladtával.

A marokszedő 3-4 méternél közelebb nem mehetett a kaszához, nehogy 'megcsúszson' a kasza s megvágja. (Voltak ilyen balesetek!)

Ehhez akár egy, akár két ember elég volt. Ketten már (kaszás-marokszedő) egész jól elboldogultak. De a parasztyereket korán szoktatták munkára. Ez ősi törvény, hagyomány volt. Volt egy olyan mondás, hogy: Amit Jancsika nem szok mög, azt János is elkerüli.” (Szabó István)

kötözködés *biz. nemi szerv* (Kisiratos) Csak ebben az összefüggésben használták ezzel a jelentéssel.

— Kötözködésig ér a diledáló.

— Gatyamadzagig? Derékig.

— Lëjjebbig. Asszonyéig s emböréig. (Lévai Lajos)

krasnyog, krasnyogás, krasnyogva csoszog, csoszogás, csoszogva (Nagyvarjas)

„Aki papucsban, fapapucsban vagy félretaposott, egy-két számmal kisebb vagy nagyobb cipőben jár, 'csuszog-szuszog'. »Elkrasnyogtam mán a bótba.« Vagy: »Átkrasnyogott a sógor, oszt egy jót beszélgettünk.« Ezt is hallottam: »Mán csak krasnyogva mög a baszás.«” (Szabó István)

kugli, kuglizás teke Az ötvenes években terjedt el a kugli, és vele együtt a tájszavai.

„Hányat ütötté? Hány **bubát?**” **Álligató** állítja a **bubákat** vissza. **Vizi** a beugrópézn. Aki mögnyerte a mőnetöt, az mögkapta a pézt, és az álligatónak is adni köllött belőle valamennyit. Emellett fogadoztak. Ott is lehetett bukni és nyerni. Kisiratoson **kopasz**, ha nem érintette a golyó a deszkát, de mondjuk **bubákat** ütött le, az ugyanúgy nem vót érvényös, mint a **vangli**, amikor ódalra mönt a golyó. Ki köllött gurúljon a golyó, végig a pályán, egészen a túlsó végire, ahol vótak a **bubák**.” (Lévai Lajos)

„Szabály: Mindig a deszkáról kell indítani, kell érintse a deszkát a golyó. Ha jobbkezes vagy, és a jobb oldalhoz csapódik a golyó, akkor: **csámpa, csámpás**. Ha a bal oldalhoz ütődik a teke, akkor: **sutya** vagy **részög**. 'Részögöt dobtál' Vagy: 'Olyan részög vót, hogy kesköny vót neki az ucca!' Mondták még azt is, hogy **geller**. Magyarosítva, varnyasiasítva: **gallér**, mindegy, hogy melyik oldalt, de átlósan 'csókolta mög' a golyó a pálya oldalát.” (Szabó István)

lazsukál lazsál, immel-ámmal dolgozik, húzza az időt

licéjom, licium liciumfa, közönséges ördögcérna, sefüsefa (Nagyvarjas)

„Ez éldegél az öregtemető árokpartján — éldegél-e még? —, s itt-ott a ma üzemelő temető körül. Debrecen egyik dísz-nevezetessége a több, mint 200 éves liciumfa, jó nagy bozót. Erről Szabó Magda is ír A holtig haza: Debrecen c. könyvében.” (Szabó István)

markaláb l. **prikulics**

marok, markot szed vála, kb. 25-35 szál búzacsomó(t szed)

„Annyi a marok, amennyit a marokszedő meg tud tartani a karjában, amennyit egyszerre föl tud szedni. A kévébe kettő-négy marokkal tettek. A marokszedő karjának, erejének nagyságától függött. Meg attól, milyen hosszú volt a kötél. Az acatos búzát külön kévékbe szedték nálunk.” (Szabó István)

morcsos maszatos, mocskos (arc) l. **plézüros**

mögmosdat a kemencéből kivett kenyér megmosdatása (l. **mögsszentöl**)

„Jóanyám meg is simogatta a kemencéből frissen kivett kenyeret, hogy mindenhová jusson egy kis víz.” (Szabó István)

mögsszentöl beáztat, megöntöz pl. 1. búzát (l. **göröcs**), 2. *a ház földjét, 3. a kemencéből kivett kenyeret bőségesen lemossák: 'mögmosdatják', 'mögsszentölik'* (Nagyvarjas), 4. *Kisiratoson a kenyeret azelőtt 'szentölik', szórják be pár csepp vízzel, mielőtt 'bevetnék', kemencébe tennek, hogy fényesebb legyen; miután 'kiszödik', bő vízben megmosdatják; majd 'köröszöl' vetnek az aljára, mielőtt megszegnék l. mögmosdat*

„Ha a friss, forró kenyeret kivették a kemencéből, 'mögmosdatták' vagy 'mögsszentölték'. Hogy ne törjön, ne repedezzen, ne pattogjon a héja. Ha megszegették a kenyeret, egy köröszöt 'rajzoltak', késsel, jelképesen az aljára. Csak úgy gyöngéden odakarcolták, odacirógatták inkább a köröszöt.

A ház földjét, udvart, a gangot szentölték, hogy ne poroljon annyira. A padlás földjét bemázolták, de legalább is szentölték 1-2 nappal azelőtt, hogy a gabonát felhordták volna, hogy jól kiszáradjon addig a föld.” (Szabó István)

nyillalás határjelző sáv a (búza)táblában (Kisiratos)

„Van egy tábla búza égybe vetve, de két tulajdonosé, akik közt egyenlően szétosztják úgy, hogy a föld 2 végén közepén áll egy-egy szömély, a harmadik végigmögy a földön, hogy egyenös lögyön a nyillalás, és 10 méterenként csóvát köt. Egy maréknyi búzát összefognak, a végére kötnek egy göröcsöt, az a göröcs a csóva. Körülötte még mögtapodta, hogy látszott az 'egyenös vonal'. Az egész sáv a nyillalás, az egyenös vonal a két földhasáb közt.” (Lévai Lajos)

pacsirtafej, pacsirtafejes kötés, pacsirtafejet köt l. **kötelet csinál** búzacsomózás egy fajtája

pap (Kisiratos), **papkive** (Nagyvarjas) *zárókéve* l. **körösz, kötelet csinál**

pászta kisebb szántóföld

„Tetszés szerinti hosszúságú földdarab, amit uzsonnyáig, délig, estig meg kellett kapálni, le kellett törni (kukorica), fel kellett szedni (répa). »Jó nagy pásztát fogtál, nem lösz az sok?«” (Szabó István)

paszuly kisfiú nemi szerve (Kisiratos) l. **rózsa**

paszulyos kisfiú (Kisiratos) l. **rózsa**

„»Van égy rózsaástok és égy paszulyostok.« Mikor kislánya és kislánya volt valakinek.” (Fodor Rozália)

paszúr paszuly

pentyög felesel

— Ne pentyögj! — inkább gyerekeknek mondták a felnőttek.

piktorol meszel

pinaránc preferánsz (Kisiratos)

„A két világháború között a kisiratosi gazdák egyik kedvenc kártyajátéka a preferánsz, amelyet trefásan pinaráncnak hívtak, meséli néhai Kása Antal, apósom nagybátyja, a kisiratosi tájházi gyűjtemény alapítója — nyilván a *könnyebb* kiejtés érdekében.” (Sarusi Mihály: *Az opletány Kisiratoson*)

pinavirág (Kisiratos), **csanál** (Nagyvarjas) *piros árvacsalán*. Mondják a környéken még 'cigánypinának' is.

Bálint Tamás ajánlja

A LÍRA POLITIKÁJA

Dimény Lóránt a harmadik évezred első tizedének delén az Előretolt Helyőrség Szépirodalmi Páholyában talán az egyik legígéretesebb indulónak tűnt (noha ezt az „indulást” valójában egy korábban megjelent, de feledésbe merült verseskötet, valamint a Menta utáni lírai némaság formájában kell értelmezni).

A könyvet Orbán János Dénes szerkesztette, s bár érződik és előnyére válik a hatása néhol („nem tudom, melyik tető alatt dől halomra / a világ, a louvre melyik budijában tapad



/ csempére a pinád”), és Parti Nagy is bőven kiolvasható a sorok közül (egy neki ajánlott vers is van a kötetben, de inkább egy másiktól idéznék: „a csoda a kedvesem, és a tőle várt otthoni levél, / a húsleves és a gulyástál, mit a tegnap este evém, / a csoda a hangja, mi otthonról szól, avarszagú, / és a nyelve, mi gondolatív, hűs damaszthamu”), mégsem epigon, inkább egy különleges csodabogár, tele

van a szöveg egyedi, néhol bogaras megoldásokkal, teljesen más hangon szólal meg, mint közvetlen kortársai, akik szintén akkor indultunk.

Az is megemlítendő, hogy ez a különleges csemege (mentatea helyett gondoljunk inkább mojitóra) publikálása után sem tűnt el teljesen Dimény Lóránt az irodalomból, csak polgári foglalkozása mellett azóta inkább prózát ír (nem is rosszat, bár nem ennyire különlegeset), pedig akár már akkor menő slammer lehetett volna, amikor a slam még se be nem jött, se ki nem ment a divatból: „elmondom, ha érdekel, ékesszóló csángó / szóval, mi a versnek showbiz lényege, / csak nyomjad bátran poéta, itt a lírai éra, / baszd szájba a readert, van ott ám vér a, / mutasd a cuccost, mennyire vagy király, / lenyel a szakma, megemészt vagy kihány, / s ha lehet, mondanivaló nélkül, csak úgy / tetszelegj... a lényeg a döntés, hogy neked írnod kell, / legyél hát lírai politikus, utcai trubadúr / célok nélküli táncos, vidám szólista, / versföldről mágus –”.

Nem igaz, hogy ne lennének a könyvnek gyermekbetegségei, gyengébb darabjai, de mind szükségesek, mert azokban is van néhány zseniális sor, ráadásul a sztorit is viszik előre (a különálló versek közötti átívelő szál Hanna, a kedves kutatása különböző helyeken, korokon, kultúrákon át), és annál nagyobb élményt adnak a köztük rendszeresen fel-felbukkanó igazgyöngyök.

Dimény Lóránt: *Menta*. Erdélyi Híradó Kiadó, Kolozsvár, 2005



Csenedélet hallal

léghajó

Ajlik Csenge

Mutassatok valakit

Mutassatok valakit,
aki kíméletes a boldogságával,
aki nem dédelget egy szenvedést sem.
Mutassatok valakit,
aki kiszámítja az elveszettséget,
aki begyógyult egészében.
Mutassatok valakit, vagy nyomjátok ki a szemem.

Az elmúlt év

Valamire jó lehetett.
Már vágyom a végeket.
Minimum egy évig
rosszul értettem a világot.
Kergettem, semhogy megfogtam.
Nem édesgettem, nem csalogattam.
Ő meg kiszöktette a legszebb illatokat.
És itt maradt az életszag.

A testemről

Nincs már mire várni,
beteg és kínlódik
szól és megfojtódik
levet ereszt, elkeseredik
sír aztán eltűnik
most haldoklik vagy megvilágosodik?

Tihany

Nehéz a víz, és szememmel
mintha te lennél, úgy iszom.
Komótosan illegeti magát,
gyűrött januári csipkében.
Fázom, nehéz lettem,
ruhámat mégis vízre eresztem.
Melegem lett veled.

karikatúra

SÁROSI CSABA A FASISZTA KOMMUNIZMUSRÓL



AJLIK CSENGE 1999-ben született Egerben, az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán tanul a keleti nyelvek és kultúrák szakirányon, kínai szakon. A magyarországi Előretolt Helyőrségben és a Napútban jelentek meg versei.

VÁLASZOK KORTÁRS MŰVÉSZEK NYELVÉN

Péter Beáta

A 6. Székelyföldi Grafikai Biennálé díjazott alkotásaiból nyílt kiállítás május 13-án a csíkszeredai Megyeháza Galériában. A G6 a három székely megye összefogásának és a támogatóknak köszönhetően jött létre, és a térség legátfogóbb képzőművészeti megnyilvánulása.

A megnyitón elhangzott, hogy tavaly, 2020-ban ünnepelte megalapításának tízéves évfordulóját a Székelyföldi Grafikai Biennálé. A hatodik rendezvény remek lehetőséget teremtett volna a szervezők számára, hogy összegezhessék az elmúlt évtizedben összegyűjtött tapasztalatokat. Azonban a G6 szervezésének menetét és tervezett rendezvényeit is nagyban beárnyékolta a járványhelyzet megszorításai. Így a nagy kiállítás is leszűkült a mostanira, a díjazott művek bemutatására.

Ferencz S. Apor képzőművész, a biennálé kurátora elmondta, a 6. Székelyföldi Grafikai Biennálé azokat a tendenciákat hivatott bemutatni, amelyekre a kísérletezés, a határok átlépése, az esztétikai normák újraértelmezése, vagy a korábbi hierarchiák lebontása jellemző. „Arra vártunk válaszokat, hogy a különböző nemzetiségű és kultúrkörhöz tartozó alkotók miként reagálnak a saját környezetük vagy a nagyvilág által feltett kérdésekre a kortárs művészek nyelvén. Milyen válaszokat adnak globalizációs, politikai, gazdasági és egyéb társadalmi kérdésekre.



A kiállítást Botár László és Ferencz S. Apor nyitotta meg

Fotó: Ádám Gyula

Miként jelenítik meg közvetlen környezetük, saját személyes létük problémáit a művészetükben. A kortárs művészi grafika nyelvén miként érvényesülhet hagyomány vagy megújulás. Azokra az alkotásokra is kíváncsiak voltunk, amelyeknek nem a szépség eszméi meghatározása az elsődleges szempontja, hanem inkább annak a problematizálása. Így a 6. Székelyföldi Grafikai Biennálé hívószavainak a *Káosz struktúrája* címet javasoljuk”.

A felhívásra 65 országból jelentkeztek grafikusok, ezúttal is

a magyar, a lengyel és a román vonal a legmarkánsabb. Viszont megerősödött egyes keleti országok képviselője, például Thaiföldé, Indiáé, Kínáé, Japáné, de nagy számban jelentkeztek Mexikóból, Peruból, Oroszországból és az Amerikai Egyesült Államokból.

A tizhetes pályázati időtartam alatt 2100 művet nevezett be 868 alkotó, ebből választotta ki a zsűri a biennálé 300 műből álló törzsanyagát (amely virtuálisan megtekinthető a biennálé honlapján), majd a 12 díjazottat.

LAPSZÁMUNK SZERZŐI

- Ajlik Csenge** (1999, Eger) költő
- Bálint Tamás** (1985, Székelyudvarhely) költő, közgazdász
- Bene Zoltán** (1981, Csíkszereda) zeneszerző, operaénekes
- Bogdán László** (1948, Sepsiszentgyörgy – 2020, Sepsiszentgyörgy) költő, író, újságíró
- Czegő Zoltán** (1938, Bukarest) költő, író, újságíró
- Farkas Wellmann Endre** (1975, Marosvásárhely) költő, szerkesztő
- György Attila** (1971, Csíkszereda) író, újságíró, szerkesztő
- Hodossy Gyula** (1960, Dunaszerdahely) költő, író, szerkesztő
- Horváth Szekeres István** (1975, Csíkszereda) újságíró, karikatúrista, író
- Iancu Laura** (1978, Magyarfalva) író, költő, néprajzkutató
- Kopriva Nikolett** (1996, Munkács) író, költő
- Lackfi János** (1971, Budapest) költő, író, műfordító, tanár
- Lázár Balázs** (1975, Szolnok) színész, költő
- Magyary Ágnes** (1975, Kolozsvár) író, tanár
- Miklóssi Szabó István** (1977, Sepsiszentgyörgy) író
- Murányi Sándor Olivér** (1974, Székelyudvarhely) író
- Péter Beáta** (1982, Csíkszereda) író, teatrológus, újságíró
- Szedler H. Réka** (1996, Budapest) költő
- Székely-Benczédi Endre** (1949, Marosvásárhely) költő, tanár
- Tolnai Lajos** (1837, Györköny – 1902, Budapest) író, publicista
- Vajda Anna Noémi** (1978, Sepsiszentgyörgy) író
- Varga Melinda** (1984, Gyergyószentmiklós) költő, szerkesztő
- Zorkóczy Zenóbia** (1971, Székelyudvarhely) színésznő, előadóművész

Lapszámunkat **Keszthelyi György** (1955, Kolozsvár) költő, író, képzőművész alkotásaival illusztráltuk.



Miklóssi Szabó István ajánlja

KÁLI ISTVÁN: ÁLL AZ ÖRDÖG, S CSODÁLKOZIK

A romániai diktatúra éveit idézi fel a marosvásárhelyi író legújabb könyve. Központi alakja egy *mélnököske*, aki az 1970-es években egy marosvásárhelyi nagyvállalatnál helyezkedik el, az ő téglagyári, sóbányái mindennapjai, és az őt körülvevő szereplők életei villannak fel a lapokon. Káli István nem tartozik a könnyen olvasható szerzők soraiba, barokkos mondatai olykor próbára teszik az olvasót, igaz, azt is lehet mondani, hogy az ilyen típusú mondatokra való figyelmesség jobban bevonja világába az olvasót, hiszen nem tűri, hogy figyelme elterelődjön.

Tizennégy írás található a kötetben, kettő kivételével mindegyikük az éppen aktuális főhős nevét viselik címként. Úgy teljesednek ki leginkább, ha novellafüzérként olvassuk azokat, hiszen a nevek, sorsok össze-

tartoznak, egységet alkotnak. Az általuk megjelenő világ egyszerre abszurd, groteszk, de sajnos valós is, hiszen a diktatúra egyszerre volt groteszk, abszurd és húsba vágóan reális, nepotista, agresszív, hazug. Ezért a mű



legtöbb szereplője eleve bukásra ítéltetett, hiszen józan érzésű ember alig tudta átvészelni azokat az évtizedeket.

A könyv hitelességében pillanatig sem kételkedhetünk, sőt az a féltő, hogy *túlságosan* is valós történeteken alapul, hiszen a szerző a Maros megyei Helyiipari Vállalatcsoportnál helyezkedett el tanulmányai után, az írói (és könyvkiadói) pályára véglegesen a változások után lépett.

Könyve kitűnően példázza a diktatúrában élő embert, inti a fiatal, azt a borzalmas kort nem élt, tehát azt nem értő generációt, hogy mire figyeljen oda, hogy mindez ismét ne történhessen meg.

Káli István: Áll az ördög, s csodálkozik. Mentor Könyvek Kiadó, Marosvásárhely, 2020

képregény

HŐSEMBER
ÉS TRÖMPLI

A VAKCINA-PARTY

írta: Szabó Kriszta és Sárosi Máttyás
rajzolta: Sárosi Máttyás

... de megsúgták, hogy van egy szelektív buli a Klubban, szerencse nálam volt az oltási igazolásom, mert anélkül fuccs az egésznek.



Odaérek, fisztbámp, vagyis na, nyújtom az öklöm, erre felsértődik a koma, mert hogy direkt kezelni kell, még a markába is beleköpött, ezt tedd össze!



Végre bejutok... hát mint a régi szép időkben! Tömeg, sűrűlódás, taperalás. Egy veritábilis BULL! De nem is ez ami megütött, hanem íze...



... hogy is mondjam, az ilyen apró részletek, mint hogy a báros rálehel a pohárra és kifényesíti.



Valaki tüszentett, s rá se hederítettünk! Még asse mondtuk, hogy egészségedre.



Aztán meg odajön egy alak, nem is ismertem, s aszondja, húzzak egyet a söréből, s én húztam... ezt képzeljétek el!



S az semmi, rágyújtok, jön valami cicababa, s elkéri a cigimet! Hehe, jó nyálás vált, de meg se hess.



Megyek, megyek, mint egy álomvilágban, hát az egyik asztalnál üvegeznek! Össze-vissza csókolózott mindenki!



Kipróbáltam én is egy párat, aztán a legjobbat... na, hát felvitt a lakásába. Képzeld! Ilyent! Másfél éve először!



Szóval én aszondom, hogy mégis van Isten. Emberek, van élet a járvány után! Ottottáknak, nyilván.

